

№ 142.

Kalendarzyk tygodniowy:

Sob. św. Joanny Eramlot
Niedz. św. Jacka Wyzn.
Pon. św. Filipa i Benic.
Wt. św. Bartłomieja Ap.
Sr. św. Ludwika Kr.
Czw. św. Ireneusza M.
Piąt. Przen. r. Kazim.

Wschód słońca: godz. 4 m. 51
Zachód słońca: godz. 7 m. 14
Dług dnia: godz. 14 m. 22

Cena prenumeraty:

W ŁODZI:

Rocznie rb. 6 k. —
Półrocznie „ 3 „ —
Kwartalnie „ 1 „ 50
Miesięczn. „ — „ 50

Odnoszenie 10 k. m.
Egz. pojedynczy 3 k.

Z przesyłką pocztową:

Rocznie rb. 7 kop. 40

Półrocznie „ 3 „ 70

ZAGRANICĄ:
Miesięcznie „ 1 „ 10

Redakcja

w Łodzi,

ul. Przejazd № 8.

Nr. telefonu 593.

ROZWÓJ

dziennik polityczny, przemysłowy, ekonomiczny, społeczny i literacki, ilustrowany

Sobota, dnia 21 Sierpnia 1909 roku.

Kantory: własny w Warszawie, ul. Krucza № 23; w Fabianicach u p. Teodora Minko;
w Zgierzu, w aptece p. Patka; w Tomaszowie u p. Teodora Hilla.

CENA OGŁOSZEN: „Nadesłane“ na 1-szej stronie 50 kop. za wiersz. Zwyczajne ogłoszenia za tekstem po 7 kop. za wiersz nonparelowy lub jego miejsce. Małe ogłoszenia po 2 kop. od wyrazu (dla poszukujących pracy po 1 1/2 kop.). Najmniejsze ogłoszenie 20 kop. Reklamy i Nekrologi po 20 kop. za wiersz petiłow. Za dołączenie prospektów 6 rub. od tysiąca egzemplarzy. ARTYKUŁY bez oznaczenia honorarium Redakcja uważa za bezpłatne; rękopisów drobnych nie zwraca.

Redaktor lub jego zastępca przyjmują interesantów codziennie, z wyjątkiem dni świątecznych, od godziny 3 — 4-ej po południu.

7-iklasowa realna SZKOŁA NA WSI

Wpis w kl. wstępnej rb. 40, w I—50, w II—70, w III—80, w IV—90. INTERNAT rocznie 420 rb. Praca w ogrodzie i warsztatach. Dodatkowo łacina. Egzaminy od 1-go, lekcyje 9 września. — Czerwoną Dwór przez Grodzisk, st. kolei W.-Wied. Dyrektor HENRYK RYGIER.

Róg Zielonej i Piotrkowskiej. Teatr „Bio-Express“ Róg Zielonej i Piotrkowskiej
Dzisiaj, w sobotę, dnia 21 sierpnia r. b. Dzisiaj, w sobotę, dnia 21 sierpnia r. b.
Śpieszcie! Tylko na krótki czas! Gościenny występ! Śpieszcie! Tylko na krótki czas!
Zagadka XX wieku! „NYDIA“ [La pianiste mysterieuse]. Niezbadane!
Nydia zawiązała oczy podwójnym bandażem, wkładając poprzednio w oczodoły watę; pomimo to jest ona w możności wykonać wszelkie utwory muzyczne, jakiegokolwiek Publiczność raczy dała. Sz. P. uczestników seansu uprasza się o przyniesienie ze sobą nut kompozycji nieznanych lub też manuskryptów. W niedzielę i święta 2 przedstawienia. 1065

P. P.

Niniejszem zawiadamiamy Szanowną Kliencję naszą, iż pragnąc fabrykację

„MYDŁA NAFCIANEGO“

postawić na poziomie, odpowiadającym współczesnym wymaganiom higienicznym i technicznym, sprowadziliśmy z Anglii specjalistę, pana T. B. Greenwooda, dyrektora T-wa Akt. Connan's Soap Works, Ltd, w Bradfordzie i pod jego kierunkiem rozpoczęliśmy nową udoskonaloną fabrykację.

Jednocześnie wprowadziliśmy do naszej fabrykacji cały szereg nowych artykułów dla technicznego i domowego użytku, których wyszczególnienie, opis i sposób użycia podane będą w katalogach i ogłoszeniach.

Dla wyodrębnienia obecnej fabrykacji od dotychczasowej, zmieniliśmy format i sposób opakowania, tudzież markę fabryczną, przedstawiającą

„LATARNIĘ MORSKĄ.“

Zwracamy uwagę chcącym naśladować nasze opakowanie, że zastrzeżliśmy w Departamencie Przemysłu i Handlu prawo wyłączności nie tylko co do marki fabrycznej, ale i całego rysunku i charakteru obwoluty.

Artykuły nasze są do nabycia we wszystkich składach mydlarskich, sklepikach, i t. d.

1666-r-1

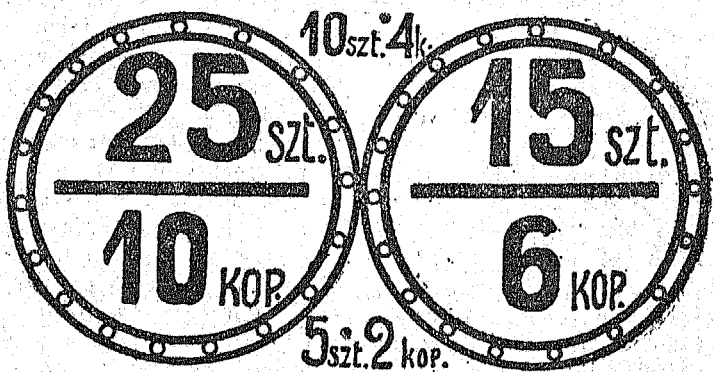
Polecając się względem Szanownej Publiczności i dotychczasowej naszej Kliencji, pozostajemy

Z poważaniem

HURTOWA SPRZEDAŻ:

Łódź i gubernia Piotrkowska — Wacław Kossakowski, Łódź, Widzewska 50;
Warszawa i gubernia Warszawska — Ożarówski i Dobrski, Warszawa, Nowy-Swiat 31;
Białystok i gubernia Grodzieńska, Łomżyńska, Siedlecka i Łubelska — M. Zylber, Białystok,

Hordliczka i Stamirowski.

1618-6

!!! Ostatnia Nowość !!!

PAPIEROSY

„Złota rączka“ i „Dobre“

pakowane po 25, 15, 10 i 5 sztuk

Tow. Akc. Fabr. Tabacz. „I. L. SZERESZEWSKI“.

UWAGA: Ze względu na nowoprowadzone taryfy akcyzy, papierosy te w zupełności mogą zastąpić niektóre gatunki papierosów w cenie 100 szt. 60 kop.

LEOPOLD STOLKIND & Co

Fabryka Wyrobów Perfumeryjnych

Przetworów Farmaceutycznych

w MOSKWI.

Mamy zaszczyt zawiadomić, iż Generalną Reprezentację i wyłączną sprzedaż naszych wyrobów na Królestwo Polskie powierzyliśmy Domowi Handlowemu

W. KREMKY & Co

W WARSZAWIE, ul. Marszałkowska 81, telef. 23, do którego upraszamy zwracać się z wszelkimi zamówieniami dla naszej fabryki.

Z poważaniem

Leopold Stolkind & Co.

1602-3-1

Towarzystwo Przeciwbębracze

prosi o zbieranie odpadków.

Biuro, Cegielniana 72.

Życkiego

423

Kefir

 znakomity
środek
odżywczy

 poleca Apteka **W. DANIELECKIEGO**

PIOTRKOWSKA 130, telef. 12-93.

MAGAZYN OBUWIA

męskiego, damskiego i dzieciennego

WŁADYSŁAWA PIĘTKI

w Łodzi, ul. Piotrkowska № 111, telefonu № 851

 poleca obuwie gotowe z najlepszych materiałów oraz przyjmuje wszelkie obstalunki. Fasony modne, wykończenie staranne i eleganckie. **Ceny przystępne.** 1878

Gospodarki kolejowe.

Ministerium komunikacji zamierza zwołać w Warszawie w dniu 8 września zjazd naczelników służby ruchu na kolejach, w celu zastanowienia się nad sposobem przewozu towarów i pasażerów.

Tak brzmi wiadomość telegraficzna z Petersburga.

Oddawna oczekiwaliśmy tej wiadomości, boć przecież kto tylko jeździ u nas kolejami, wie dobrze, jak źle one obsługują pasażerów i ile reform wypada przedsięwziąć, aby jako tako unormować te wstrętne stosunki.

Rozpoczniemy od najbliższych nam kolei, to jest tych, które są czynne w Królestwie Polskim. Ze wszystkich tych linii jedna Warsz.-Wiedeńska droga stara się zająć pierwszorzędną stanowisko wśród dróg innych i prawdopodobnie doszłaby rychło do zrównania z najlepiej

urządzonej drogami zagranicznymi, gdyby nie przepisy krępujące samodzielny rozwój instytucji.

Przepisy ogólne, dotyczące dróg żelaznych, ciążą niezmiernie nad działaniem zarządów kolejowych i krępują je niejednokrotnie w przeprowadzeniu wielu ważnych ulepszeń. Zmiana jakaś, odstąpienie od schematu pociąga za sobą długą, często rok i więcej trwającą korespondencję, w wielu wypadkach kończy się zupełnie niezadowolającym rezultatem, lub odpowiedzią zwykłą, że przepisy kolejowe o tem nie mówią.

Bardzo dobrą inicjatywą kolei W.-Wiedeńskiej było zamknięcie niektórych stacji. Pobudowano już w wielu miejscach specjalne płoty druciane, które w ten sposób przecinają tłoczenie się do wagonów ludzi nie jadących. Wtedy jednak inowacya ta odnosiłaby pożądany skutek, gdyby wszystkie stacje były zamknięte i nie wypuszczano z nich ludzi jadących bez biletów. Bezpłatni pasażerowie są bowiem najczęściej przyczyną, że kolej nie wprowadza nowych pociągów, bo z wykazów i sprzedanych biletów zarząd widzi, że i miejsca nie brak w pociągach i w kasie biletowej nie sprzedano tyle biletów, ile wypadałoby sprzedać.

Aby jednak pozamykać dworce, potrzeba, aby te dworce odpowiadały potrzebom publiczności.

Począwszy jednak od Warszawy, a kończąc na Sosnowcu, wszystkie dworce drogi W.-Wiedeńskiej i Bydgoskiej, nie mówiąc już o innych, kwalifikują się do zwalania. Wstyd doprawdy pomyśleć, że my w Warszawie posiadamy takie dworce, o którego przebudowie mówi się lat 20, ale tylko mówi...

W Sosnowcu rozszerzono dworzec, ale to zrobiono tak niedołężnie, że za parę lat już ta robota psu na budę się nie zda. Podobno sprawy z rozszerzeniem dworca zagranicą załatwiają inaczej, tam przewidują, że jutro lub pojutrze, za rok lub dwa ruch się zdwoi lub potroi i stosownie do tych obliczeń budują dworce. Proszę to porównać w Katowicach, Wrocławiu, Chemnie i t. d.

Aby sama kolej mogła dźwignąć nowy dworzec dotąd było potrzeba specjalnego pozwolenia ministerium, a dziś zapewne i Dumy! zwłaszcza gdy idzie o przyznanie kredytu.

Wskutek braku odpowiednich dworców kolej Warsz.-Wiedeńska obawia się wypuścić więcej pociągów, bo gdzie one będą zajeżdżały w Warszawie? Już i z temi pociągami trudno dać sobie radę, a Łódź dopomina się jeszcze dwóch w jedną i dwóch w drugą stronę pociągów, a gdzie je umieścić? Tymczasem, nie czyniąc zadość tym żądaniom, kolej Warszawsko-Wiedeńska nietylko sama naraża się na straty, ale jeszcze i pasażerów na niewygody.

Potrzebne są również dwa pociągi bezpośrednie łączące Łódź z Sosnowcem. Tymczasem dobry pociąg, wyjeżdżający z Sosnowca o godz. 7-iej wieczorem, dochodzi zaledwie do Piotrkowa, a to dlatego, że tu się zmienia brygada konduktorska.

Pociągi W.-W. drogi żelaznej rozłożone są w ten sposób, że często wychodzi jeden po drugim, a następnie parę godzin niema zupełnie lokomocyi. Zamało zaprawdę posiada kolej Wiedeńska pociągów pospiesznych, a te zazwyczaj zatrzymują się, zwłaszcza wyjeżdżając z Warszawy poza Piotrkowem. Dostyć wykazać, że pociąg pospieszny, który bierze za swoją chyżość dopłatę 1 rub. na klasie III, dużo wyżej na klasie II i I, a zatrzymuje się, przebiegając 287 wiorst do Granicy, nie mniej tylko 14 razy i to na takich stacjach jak Rogów, Rokiciny, Rudniki i wielu innych...

I to się nazywa pociągiem pospiesznym.

Zagraniczne pociągi chyżo, do których o wiele mniej się dopłaca, zatrzymują się o wiele rzadziej. Z Wrocławia do Katowic jest 187 kilometrów, a pociąg staje zaledwie na 4 lub 5 stacjach. Między Wrocławiem i Berlinem jest kilometrów 411, a pociąg zatrzymuje się na 8 do 9 stacjach. Biegnie więc przeciętnie po 50 kilometrów od przystanku do przystanku, kiedy Wiedeńskie pociągi przebiegają 23 wiorsty.

Poza Wiedeńską linią są linie na drogach Nadwiślańskich i Dąbrowieckiej bardzo ważne. Pociągi pomiędzy Warszawą a Kielcami przepełnione. Wielką drogę stanowi też kolej Sosnowice-Brzesz Litowski, a jednak i na tej i na drugiej linii lokomocya urządzona jak najgorzej. Stacja Sosnowiecka szerokotorowa nie łączy się z dworcem kolei Wiedeńskiej i aby z jednego na drugi dworzec przyjechać, wypada brać dorożkę i przeladowywać rzeczy z dworca na dworzec.

KRONIKA TYGODNIOWA.

Trzy ważne kwestye — Wystawa w Częstochowie. — Czesi w Królestwie. — Politykujący fabrykanctwo. — Do czego to wszystko dąży?

Trzy są ważne wypadki z ostatnich czasów, na które kronikarz musi zwrócić swoją uwagę:

- 1) Wystawa częstochowska,
- 2) Wizyta Czechów — i
- 3) Odmowa władzy, ażeby niemieckie Towarzystwo śpiewacze mogły przemaszzerować przez Łódź z muzyką i sztandarami.

Zaczynam od ostatniego. Zabroniono towarzystwom śpiewaczym przemarszu przez miasto.

I cóż na to powiesz zacytelniku?

Zadziwisz się z pewnością żądaniu towarzystw, co ma śpiewać do ogólnych marszów przez miasto...

Zapewne, że warte to podziwu, bo i ja sam wielce się zdziwiłem, jeżeli już nie zabawnem wystąpieniem, to przynajmniej tą brawurą, ale jeden z przyjaciół zwrócił mi uwagę, że Niemcy w każdym wypadku tak czynią: więc gdy mają zebranie rolnicze — maszerują ze sztandarami; urządzają festyn śpiewaczy — maszerują; zbierają się w kwestyi nauczania — maszerują...

I w każdej czynności, zabawie, czy nauce słychać ten miarowy krok piechoty pruskiej, której nikt nie może stanąć na przeszkodzie, bo zniażdży, zdepczel Trzeba dopiero decyzji władzy, aby powstrzymać ten maszerujący zapach!

Ja osobiście nie miałbym nic przeciwko temu, żeby przemaszzerowały różne towarzystwa śpiewacze przez nasze miasto, nawet ze sztandarami i muzyką, boć to i efektowne i higieniczne. Nie miałbym nic przeciwko temu, a to z tej racji, że człowiek człowieka nie powinien pożerać, ale nawet dbać o to, żeby o ile możności te, w całym tego słowa znaczeniu, swobody, a nie rozpusta, były udziałem ludzkości. Ale gdy do nas z ziem polskich, zstających pod panowaniem pruskim,

dochozą ciągle jęki i skargi na ucisk, doznawany od prusactwa, gdy pod Wiedniem Niemcy Austriacy nie pozwolą Czechom urządzić wycieczki, jeno mają zamiar napaść na bezbronnych, to mimowoli w człowieka wstępuje ten pierwotny człowiek, ta zębatą bestya, która kłębem za kiel chce płacić!

Czyż dawno mieliśmy sprawę w sądzie bałuckim biednego konduktora, którego za jego pracę zelżyło aż trzech z tych, którzy na chlebie polskim żyli. Jeżeli im tutejszy język polski nie przypadł do gustu, pocóż tu siedzą (!), czy kto ich zmusza do tego?

W № 54 „Zagłębia“ czytamy nową skargę i do tego bolesną i straszną.

W Jaworznie (w Galicji), jak doniosły depesze „Rozwoju“, odbyło się poświęcenie sztandaru sokólskiego. Górniczy z Jaworzna sprosili gości najbliższych na tę uroczystość. Przybyli więc i sąsiedzi ze Ślązka pruskiego. Kiedy w ubiegłą niedzielę powracali przez Mysłowice, rozmawiając po polsku, jeden z urzędników kazał im milczeć (!), a gdy go nie usłuchano, porwał opornego za kłapy; trafił jednak na silniejszego, który jednym ruchem ręki odtrącił go, tak, że się urzędnik zaleczył i powalił na stół.

Wdał się w to żandarm, który, nawiasem mówiąc, był o wiele przyzwoitszy od pana urzędnika. Na komorze pozabierano odznaki udziału w uroczystościach jaworznińskich, ponieważ na wstążkach znajdowały się srebrne orzelki, oraz odlanego „Sokoła“, który zdobił sztandar sokólski ślązki.

Jeżeli tego rodzaju rzeczy dzieją się w państwie potężnem — roszczącym prawo a nie bezpodstawnie o należenie do państw najbardziej ucywilizowanych, to przecież dusza każdego myślącego człowieka wzdryga się jak w febrze.

Tłumaczą temu państwu wszystkie narody i proszą: Mój Fryczku nie bądź-że głupi... bo jeżeli te uczciwe rady nie wywrą żadnego wpływu, to trzeba będzie płacić pięknem za nadobne, aby przekonać Fryczków, że na świecie

jest z górą półtora miliarda ludzi, a więc samopas chodzie niowolno i trzeba się do ogólnoludzkich praw i pojęć stosować... Ignorancja i brutalność niemiecka, przypomina nam panieza na jarmarku ignorującego wszystkich jedynie dlatego, że miał dwie kulawe szkapę u starego powozu.

Już pewną nauczkę Niemcom Łódzkiem dała wystawa w Częstochowie... Okazało się, że bez nich obejść się było zupełnie można i obszło. Jeszcze parę takich wystaw, a nikt później nie zapyta się nawet o Niemców nieobecnych.

Idea seperatyizmu ogarnęły tę garść hakaty-styczną niemiecką już nie od dzisiaj, nie od samej wystawy. Pierwszym krokiem było urządzenie szkół własnych. Zdawało się, że gdy oni się odseparują, szkół polskich nie będzie. Tymczasem one istnieją i rozwijają się, a nawet rozwinięte są jeszcze świetnie przy samorządzie. To samo potem próbowano na wystawie Częstochowskiej i znów zawód, bo i bez ich udziału istnieje, jest ładna i bogata.

Przecież te dwie okazy musiały przemówić do głębiej myślących i wiem o tem, że zrozumieć to bardzo dobrze niektórzy obywatele niemieccy w Łodzi, sam bowiem słyszałem rozmowę, w której zaznaczyli wyraźnie, że rzeczywiście cały ten czynny protest przeciwko wystawie polskiej w Częstochowie nie był zupełnie na miejscu. Pomijając wszelkie sentymenty natury czysto narodowościowej, z punktu handlowego był to krok mocno chybiony, gdyż z tego powodu tylko gorące uczucia ku Czechom bardziej jeszcze wzrosły i wybuchły płomieniem. Nie ulega wątpliwości, że dziś czy później fundusze czeskie znajdują się na ziemi polskiej i powoli zechcą wyrugowywać stąd przemysł niemiecki. To wszystko nie urosłoby do takiej potęgi, gdyby nie owa bezpodstawną zmwę i opór, za który odpowiedzą ci, co go rozniecili.

Rzeczywiście, kto beznamiętnym okiem spojrzy na wystawę prowincjonalną Częstochowską, kto ją porówna z wystawami prowincjonalnymi

W wielu miastach europejskich zachodzą jeszcze te same konjunktury, ale przecież droga Dąbrowiecka nie sięga tak odległych czasów, jak sięgają tamte drogi i tamte dworce. Kiedy wykończano owe koleje zagraniczne, o dworcach centralnych nie było jeszcze mowy.

Pewnie, że 30 lat upłynęło od wykończenia dróg nadwiślańskich, a dotąd nie uznano za stosowne wprowadzenia tam pośpiesznych pociągów, ba, nawet pociągów osobowych, któreby nie oczekiwały na stacji po całej godzinie!

Tego rodzaju gospodarzkę uprawiają z zasady niektóre koleje zagraniczne, a przede wszystkim węgierskie. Tam istnieje pojęcie tego rodzaju, że trzeba zmuszać ludzi do jeżdżenia klasą II-gą. Kiedy przybędzie pociąg osobowy na stację węzłową, wtedy dalej urywa się przed nim droga. Musi czekać pasażer 6—8 godzin na inny, a tymczasem przed nosem przejdą mu dwa pociągi pośpieszne z wagonami klasy II. Węgierska gospodarka kolejowa jest o wiele gorsza niż nasza. Tam istnieje przekonanie, że tylko pasażer jadący conajmniej II klasą, jest wart cośkolwiek; na pasażerów „trzeciaka” nie zwraca się zupełnie uwagi i nie dba się o ich wygody.

Ta mania arystokratyczna opanowała wszystkie niemal koleje w całej Europie, z wyjątkiem Niemiec, gdzie prawie nie znajdziemy pośpiesznych pociągów bez klasy III, chociaż powinny one mieć i IV. Tem właśnie koleje pruskie biją koleje inne, a zwłaszcza austriackie. Proszę policzyć, ilu pasażerów do Szwajcaryi i Francyi, zamiast na Wiedeń, jedzie dokoła na Wrocław, Drezno, Norymbergę, Monachium lub Kolonię.

Dlaczego?

Droga dłuższa, ale prędzej przebiegana, wagony III-eklasowe, wygodne i czyste, idą przy każdym pociągu pośpiesznym, a że wielu podróżnych liczy się z wydatkami, więc nie dziwnego, że chcą też podróżować taniej. Wreszcie ani nasze, ani zagraniczne koleje nie zyskują na tych, którzy jeżdżą I i II klasą, lecz na tych, którzy podróżują pozostałymi klasami. Wagon bardzo szczupły o 6 okienkach IV klasy w Niemczech przewozi 64 podróżnych i jest zwykle napełniony.

Za kilometr przebytej drogi płaci się w Niemczech: w klasie I-iej 7 fenigów, II-iej 4½ fen., III-iej 3 f., a w IV-iej 2 fenigi. Czyli że napełniony wagon klasy IV-iej przynosi za wiorstę

1 markę 28 fenigów, ten sam wagon I-iej klasy przyniesie 1 markę 47 fen., II-iej klasy 1 markę 26 fenigów, III-iej zaś klasy około 1 marki 20 fenigów.

Jeżeli teraz weźmiemy pod uwagę, że w wagonach I-iej klasy jeździ jedna dwóchsetna tych ludzi, co podróżują czwartą klasą, to przekonamy się dowodnie, że wagon I-iej klasy, kosztujący o wiele drożej, niż wagon IV-iej klasy i potrzebujący pięć razy większej obsługi do utrzymania w nim porządku — wleczone jest zwykle pusty przez szereg kilometrów, albo z małą liczbą pasażerów, to otrzymamy najwidoczniejszy rezultat, że nie drogi pierwszoklasowy wagon daje kolei zyski, ale właśnie ten IV-iej klasy, do którego bilety sprzedają się najtaniej.

Prosty stąd wniosek, że tylko tania lokomotywa może przynosić zyski.

U nas dotąd trzymano się tych samych zasad, co i w Niemczech. Koleje były czysto arystokratyczną lokomotywą. Dokładano do kurjerów i pośpiesznych wagonów sypialne i restauracyjne, co znów podnosiło znacznie wydatki na jednostkę. Kasy wykazują, że pierwsza klasa jest zupełnie ciężarem, a druga o wiele gorsze daje dochody, niż trzecia, mimo to do kurierskich pociągów boją się nasze zarządy kolejowe dopinać wagonów trzeciej klasy, żeby za bardzo nie zdemokratyzować znaczenia kurjerów.

W ostatnich jednak czasach przekonano się dopiero, że ta I-sza klasa to balast kosztowny, i zwrócono się do władz wyższych o pozwolenie niewysyłania przy niektórych pociągach wagonów tej klasy. Jaka decyzja nastąpi, trudno przewidzieć, ale to pewne, że już rząd zamierza na wzór kolei niemieckich zaprowadzić u nas IV-tą klasę.

Istnieje ona naprawdę i dotąd, ale istnieje tylko wtedy, gdy się znajdzie 40 ludzi, jadących do jednej i tej samej miejscowości, co jest wysoce niedogodnym i niepraktycznym. Odtąd, gdy zostanie na zasadach innych klas wprowadzona klasa IV, znikną te niedogodności, a wprowadzona nowa klasa stanie się niczem więcej, niż obniżeniem taryfy pasażerskiej, która naprawdę na małych dystansach jest i w Królestwie i w Cesarstwie, a nawet w całej Europie za droga.

Rosyjskie dystanse wielkie mają rzeczywiście

niską taryfę, ale codzienna komunikacja w granicach 300 wiorst jest bardzo droga!

Godzina jazdy w Niemczech pociągiem pośpiesznym trzecią klasą kosztuje około 2 marek, u nas nie da się to z tą jazdą porównać, gdyż, jak już wykazałem, pociąg pośpieszny drogi W.-W. 287 wiorst do granicy przejeżdża w 7 godzin 30 minut (Sosnowiec—Warszawa), ale zapewne koszt jest nie mniejszy. Wszak to niepospolita cena.

Podkreślając więc nasze potrzeby kolejowe, zaznaczam:

- 1) Potrzeba przede wszystkim większej liczby pociągów.
- 2) Należy zwiększyć szybkość tych pociągów.
- 3) Zająć się przebudową stacji i dworców.
- 4) Wprowadzić jaknajrychlej IV klasę.
- 5) Zaprowadzić pociągi pośpieszne na kolejach nadwiślańskich, dąbrowieckiej i kaliskiej.
- 6) Utworzyć bilety sezonowe, powrotne i specjalne wycieczkowe.
- 7) Ułatwić budowę dróg podjazdowych.
- 8) Ustanowić odpowiedzialność kryminalną za jazdę bez biletów.
- 9) a przede wszystkim dojść do przekonania, że nie tylko jeżdżącego I i II klasą trzeba szanować, ale dbać o większe wygody tego, co jeździ IV i III klasą.

Poza tem istnieje jeszcze cały szereg kwestyj drobniejszych, specjalnych itd., dotyczących służby ruchu, temi nie będę zajmował czytelnika, wobec jednak zbliżającego się zjazdu naczelników służby ruchu, musimy w ogólnych chociaż rysach zwrócić uwagę na te niedogodności, które dziś bardzo dokuczają podróżującym.

R.

Falszywe monety polskie.

Król pruski Fryderyk II Wielki (1740 — 1786) znany jest w historii, że do spółki z przedsiębiorcami żydowskimi wybijał z lichego metalu i puszczał w obieg polskie tak zw. Angustdory 5 talarowe, tyńfy, szóstaki i trojaki polskie, oraz talary sasko-polskie z r. 1757.

Obecnie niemiecki uczonec, dr. Emil Bahrfeld ogłosił w „Berliner Münzblätter“ kilka szczegółów i dokumentów, rzucających ciekawe światło na sprawę fałszowania monet polskich.

niemieckimi, ten przyznać musi, że Częstochowa daleko poza tę normę wybiegła i stworzyła piękną bardzo rzecz, godną uwagi.

Będzie ona przedwstępną próbą do wielkiej wystawy warszawskiej, która musi być imponującą, i na którą musi się złożyć cały polski naród, nabywając akcje niewielkie, przypuścimy, 10-rublowe, ale które znajdą się w ręku najmniej zamężnego człowieka.

Na tę wystawę również otrzymają zaproszenia i firmy łódzkie i również mogą odpowiedzieć nieprzyjemnie udziału. Polski przemysł nie będzie ich zbyt prosił... Przyjdą inni!.. i ci zapełnią wystawę, jak się należy.

Wiem, że powitanie i gorące przyjęcie Czechów nie podobało się wielu, że widzą oni w tem wzmocnienie żywiołu słowiańskiego. Rozumieją, że Czech to twardy orzech do zgryzienia i że, gdy on złączy się z tym dobrodusznym polakiem, to może wyrosnąć piękny owoc!

Czesi dziwią się tylko, że poza Niemcami — nie przyjęły udziału w wystawie częstochowskiej takie firmy, jak Silbersteina, Poznańskiego, Rosenblata i innych, które przecież nie są posądzane o udział w tej kapeli anti-polskiej w Łodzi!

Ta rzecz nawet odbiła się dosyć głośnym echem w prasie czeskiej, gdzie zastanawiano się nad przyczynami prawie nierozwiązanymi.

Bo cóż? czy koszty mogły powstrzymać takie zamężne firmy?

— Nie.

— A więc cóż? — brak przygotowanych materiałów?

— Chyba także nie...

— Wstręt do kraju...

— Wszak na niewdzięczność kraju narzekać nie mogą.

I stąd wypływa w gazetach takie zaciekanie, a nawet konkluzja:

— Nam, Czechom, tegoby nie zrobiono!

— Bo cóż?

— Bo bojkot!..

„Tageblatt“ berliński śmieje się z tego bojkotu, utrzymując, że obroty niemieckie wzrosły

nico... Nie odpowiada jednak na to pytanie, czy nie wzrosłyby w dwójnasób, gdyby bojkotu nie było.

Wreszcie bojkot towarów to nie znaczy — jak już o tem mówiliśmy — przecięcie wszystkich handlowych stosunków odrazu... tego w żadnym handlu, ani przemyśle zrobić nie można! Wiem o tem, że nawet firmy niemieckie w Łodzi, które mają wyborne kotły u Fitznera i Gampera w Sosnowcu, pomimo, że te fabryki nie są polskie, poczęły je omijać i obstalunki wysyłać do Niemiec! Wszystko to mogło przyczynić się do tego, że bojkot urządzony w Polsce nie odbił się dotąd zbyt silnie na towarach niemieckich.

Ale to słowo „bojkot“ płynie wszędzie i w dal i powoli, jak fala podmywa i będzie podmywać brzeg, aż przyjdzie czas, że się ten brzeg zarwie.

Zakładane nowe fabryki w Królestwie rozszerzą swą działalność na Cesarstwo i tak powoli będą wydzierały posterunek po posterunku. Niech to słowo „bojkot“ brzmi tylko jak najdalej i jak najszerzej. Ze znieuwag, wyrządzanych nieustannie słowianom — musi wyrosnąć silna opozycja i przyjdzie w niedalekim czasie chwila, że skutki tej gwałtownej niemieckości i nietolerancji, nawet bardzo nieprzyzwoitej, odczuje najbardziej robotnik fabryczny niemiecki, który już dziś stanowi 40%, a może więcej całej ludności w Niemczech.

To też smutne bardzo są chwile w życiu narodu, który pracuje na to, aby jak najwięcej mieć nieprzyjaciół!

Przyjaźń Czechów jest dla nas cenna, ale sąd ich o nas, ani nas wzmocni, ani podniesie!

Kto ma za sobą dziesięć wieków takiej, jak my historii, kto dziesięć wieków zasłaniał pierś swoją słowiaństwem, ten wyrobił się politycznie.

Narodowi polskiemu brak wielu rzeczy i wielu przymiotów, ale swoją siłę żywotną zna i odczuwa.

Pod najgorszą prasą, nawet hakatyzmu niemieckiego, nie zmieni on poglądów, ani nie straci nawet jednej iskry uczucia, którą swojej ojczyźnie winien.

Daleki jestem, abym nie widział wad własnych, ale któryż naród jest bez tych wad?

Mamy jednak i swoje silne strony, które potrafią odczuć nawet najzaciętsi wrogowie!

Nowe przymierze, a raczej stare, odnowione z Czechami, daje nam tę rękojmię, że przecież wytwarza się coraz silniejszy próg dla tych germanizatorów, którzyby jak najrychlejš życzyli sobie przekroczyć Wisłę!

To też i my znów musimy naszym łaskawym łódzkiem germanizatorom przypomnieć...

Zaniechajcie tych waszych rewelacji germańskich, bo one do niczego tu nie doprowadzą. Nie róbcie wielkiej polityki germańskiej w Łodzi, bo na nią bardzo jeszcze za wcześnie! Pilnujcie lepiej interesów waszych, bo i te mogą w tym polocie za pangermanizmem usunąć się wam z pod nóg!

Nie wołamy na was z jakiegokolwiek obawy! gdyż na tę waszą wielką politykę patrzymy się zupełnie, jak na zabawkę dzieci, którym imponuje bąk, kręcący się w miejscu około własnej osi. Przypomina ta zabawka kołowaciznę, chorobę ciężką, potrzebującą leczenia!

Zacznijcie ją wcześniej kurować, gdyż ludzkość innemi drogami szybkim trybem zmierza do osiągnięcia wyższych celów niż te, na których polega wasza zabawka!

Dla zatarcia wrażenia po chybnym bojkocie wystawy częstochowskiej, chcecie reparaować błędy demonstracją śpiewaczą!

Trudno to będzie!

Wystawa częstochowska jest przedstawicielką pracy. „Gesang-Vereiny“ — tylko przyjemności.

Dotąd wyście pracowali, a my byliśmy oddani rozrywkom kulturalnym, dziś bawcie się polityką, śpiewem, kobietą i winem (Wein, Weib, Gesang), a my, choć powoli, będziemy z wami zamieniali rolę, biorąc się do pracy.

X X

Dokumenty te dotyczą urządzenia mennicy w Szczecinie w r. 1752, przygotowanej specjalnie do fałszowania polskiej monety. Dyrektorem tej „fabryki” został niejaki Eimke.

Dnia 9 stycznia 1744 r. zawarł król pruski pisemny kontrakt z żydami: Mojżeszem, Isaakiem i Danielem Itzigiem, którego mocą przedsiębiorcy ci obowiązywali się dostarczyć srebra do mennicy szczecińskiej, a to specjalnie do bicia polskich tynfów 18 groszowych, polskich szóstaków i trojaków, jakoteż groszy, a to na przeciąg 15 miesięcy.

Stosunek wybijania tych monet ułożono w ten sposób, że na 800,000 talarów, wybitych w polskich tynfach, szóstakach i trojakach srebrnych szło 400,000 talarów, wybitych w samych groszach miedzianych. Z każdego wybitego w ten sposób 1,200,000 talarów mieli przedsiębiorcy płacić królowi na czysto gotówką 40,000 talarów w sztukach dwu i czterogroszowych (naturalnie pruskich), nadto mieli przez czas owych 15 miesięcy wziąć na swoje barki kosztą mennicze i wszelkie opłaty urzędników.

Jak z tego widzimy — pisze dr. Gumowski w „Wiadomościach numizmatyczno-archeologicznych” — jest to przedsiębiorstwo do bicia fałszywych pieniędzy, założone na wielką skalę. Wybite tu monety muszą być fałszywe już dlatego, że są bite pod polskim stemplem przez rząd obcy i na rachunek rządu obcego, a powtóre dlatego, że takie olbrzymie wprost zyski z tego przedsięwzięcia nie dają się pomyśleć bez równoczesnego psucia wewnętrznej wartości monety. Do zysków bowiem liczyło się owe 40,000 talarów, jakie król pruski na czysto z każdego 1,200,000 wybitych talarów dostawał; z zysków utrzymywali również przedsiębiorcy mennicę i opłacali duży personel, a jak zawsze w takich razach, robili sami jeszcze majątek.

Jak długo ta mennica istniała, nie da się sprawdzić. Według badań dr. Bahrfelda po roku 1754 już nie bito w Szczecinie monet.

Mennica szczecińska nie troszczyła się zupełnie o zaznaczenie na monecie swojej fabryki specjalnym znakiem, lecz nawet inicyały mennicze pozostawiła takie same, jak na monetach polskich, w Dreźnie wybitych.

Panowie Isaak i Itzig, jako też główny aranżer, król pruski, pozostają tu zakryci i gdyby nie świadectwo dokumentów, wiedzielibyśmy bardzo mało o tym przedsiębiorstwie.

Królowi chodziło o dochody i nowe ich źródła, przedsiębiorcom o zebranie majątku. Stąd nie wahano się ani na chwilę, by sięgnąć do takiego źródła dochodów, jakie daje fałszowanie monet.

Fryderyk II był zanadto doświadczony i przebiegły, by tego rodzaju eksperymenty robić na własnej pruskiej monecie i na majątku swoich poddanych. Wolal kilka milionów podłej monety rzucić w granice Polski, bo ze słabą i w anarchię pogrążoną Rzeczpospolitą nie potrzebował się liczyć.

KORRESPONDENCA.

Ojców, w sierpniu.

Po gorączkowej pracy przy urządzeniu kabiny na wystawie częstochowskiej przyjechałem tu wypocząć i wcale nie żałuję i nawet tak trudna do przebycia droga kołowa od Olkusza do Ojcowa (18 wiorst) nie wydała mi się zbytnio męczącą. Wpłynął na to, bez kwestyi, cudny wieczór i aromatyczne górskie powietrze, którego tak spragnione są płuca łodzianina. O mieszkaniu niezbyt trudno: oprócz zakładu leczniczego „Goplana” oraz hoteli „pod Łokietkiem”, „pod Kazimierzem” kilkudziesięciu włościan pobudowało bardzo przyzwoite dworki, gdzie za opłatą 50—75 kop. dziennie można otrzymać skromnie, lecz przyzwoicie umeblowane pokoiki z usługą; radziłbym jednakże wybierać mieszkanie, szczególnie na dłuższy pobyt, w dworkach, położonych na wzniesieniach, np. Chmielewskiego, Kłopczyńskiego, Hercówki i in. ze względu na to, że w dworkach położonych w dolinach narzekają letnicy na wilgoć, zwłaszcza w porze deszczowej.

Obecnie bawi w Ojcowie sporo łodzian; wobec tego, że ogólnej listy letników niema, dokładnie wymienić wszystkich niepodobniestwo, zauważyliśmy jednakże pp. Kaź. Arkuszewska, Herber-

ga, Jankowska, dyr. Klosa, Kijańska, Kujawskiego, Lemanów, Łopatto, Macińskich, Morsztynkiewiczów, Pełków, Pętkowskie i in.

Czas przechodzi nader przyjemnie na wycieczkach, wobec cudnej pogody odbywają się bliższe dwa razy dziennie i faktycznie jest co zwiedzać: już sama Dolina Ojcowska, otoczona wspaniałymi wzgórzami, lasami i skałami, przedstawia moc pejzaży, oczekujących na pędzel malarza dla uwiecznienia, gdyż wszelkie pocztówki, nawet niektóre zupełnie przyzwoicie wykonane przez miejscowego fotografa, p. Wolniewicza, nie są w stanie odtworzyć cudnych widoków gór, lasów i strumyków górskich z wodospadami; z bliższych wycieczek zaznaczyć wypada na Chelmową (1,600 stóp), ze szczytu której widok na Kraków, odległy o 18 wiorst, Krzyżową, Złotą, Okopy i Sfinks górę z jaskiniami Łokietka, Ciemną, pod okopami, Borsuczą, Puhaczową, w Ogróju i wiele innych, poza tem dalsze wycieczki, a w szczególności do wąwozu Korytania (skały otaczające robią imponujące wrażenie umarłego miasta) Saspowskiej doliny, Sułoszowa, Bentkowieckiej doliny, Smardzewie z modrzewiowym kościołem z XVI wieku, Grodziska (pustelnia królowny św. Salomei, zmarłej tamże w 1268 r.), Pieskowej Skały (1,200 stóp) z zamkiem na skałach, obecnie zupełnie odnowionym, gdzie obok kaplicy, czytelną, sali balowej, koncertowej, restauracji, jest przygotowanych 60 pokoi przyzwoicie umeblowanych.

Dla rodzin średnio zamożnych Ojców można polecić, jako względnie tanie miejsce wakacyjnego wypoczynku. Jeżeli porównamy ceny mieszkań i produktów spożywczych z cenami na letniskach pod Łodzią, to okażą się one o 25—30% niższe, do tego jeszcze wszelkie produkty oraz owoce są dostarczane obficie i regularnie przez miejscowych włościan wprost do mieszkań, co niezmiernie ułatwia dla pań prowadzenie gospodarstwa, przyczem na dobro ludu miejscowego zapisać trzeba nader grzeczne traktowanie gości, czego nie można wcale powiedzieć o kolonistach pod Łodzią.

Miejscowa orkiestra włościańska przygrywa przed południem w „Goplanie”, w godzinach poobiednich od 6 — 8 wiec. w parku, dwa razy tygodniowo urządza się w sali balowej reńniowy, cieszące się powodzeniem, pozatem w teatrzyku miejscowym od czasu do czasu przejeżdżni artyści nieraz wspólnie z amatorami, urządzają koncerty; ostatnio deklamował przy zapełnionej widowni b. artysta naszej sceny, J. Orliński.

Najdogodniejszy dla łodzian, pragnących zwiedzić Ojców, jest pociąg wychodzący ze stacji Łódź Fabr. o godz. 6.10 wieczorem na Skarżysko, przyjazd do Olkusza o godz. 4.50 rano następnie kołami 2 i pół do 4 godz. jazdy stosownie do pogody, gdyż podczas deszczów, droga kamienisto-gliniasta jest nadzwyczaj trudną dla koni i tu jedno z głównych zadań nowo założonego Towarzystwa przyjaciół Ojcowa jest taranie się o przeprowadzenie kolejki lub przynajmniej tramwaju od Olkusza do Ojcowa i Pieskowej skały, gdyż obecnie osoby cierpiące lub starsze muszą sobie odmówić przyjemności pobytu w naszej rodzinnej Szwajcaryi. Gra warta świecy — i Tow. przyjaciół Ojcowa winno na razie w tym kierunku wyteżyć działalność.

w. m.

Otwarcie kolei na Montblanc.

W ubiegłym tygodniu została otwarta pierwsza część kolei, wiodącej na Montblanc. Na małej stacji kolejowej w Le Fayet zawrzało w owym dniu życie. Stamtąd wyszedł pierwszy pociąg, mozolnie ciągniony przez maszyny po stromym torze. Przez cały szereg lat pracowali technicy nad rozmaitemi projektami, zanim przystąpiono do wykonania tego śmiałego pomysłu. Z początku chcieli odrazu od stóp góry prowadzić tor jej wnętrzem aż do wierzchołka i w ten sposób wybudować kolej, któraby mogła kursować przez cały rok, a więc i przez zimę. Ale po rozważeniu wszystkich okoliczności, przedsiębiorca budowy Duportal postanowił tor przenieść na powierzchnię góry, co naturalnie wyszło na korzyść turystów, mogących z okien wagonów spoglądać na cudowną panoramę. Wybrano trasę, zwróconą ku południowi, a więc w lecie wolną

od śniegu. Tor idzie tedy prawą ścianą doliny Bionassay, a daleko w górę do Aiguille du Gouter linia ma południowe słońce. Śniegi tutaj wcześniej i od czerwca aż do września turyści mogą korzystać z kolei. Tor sięga obecnie aż do Col de Voza, znajdującego się na wysokości 1700 metrów.

„Trzy pociągi po dwa wagony — pisze Emil Berr w paryskim „Figarze” o pierwszej jeździe nową koleją — opuszczają wioskę Fayet i wspinają się po zębatej szynie. Drogę 7 i pół kilometrów mają przed sobą małe lokomotywy, które muszą brać znacznie wzniesienia, dochodzące do 1 metra na 4. Lokomotywy znajdują się w tyle pociągu. Minawszy przepaście, turysta ma przed oczami uroczą dolinę Arva, potem St. Gervais ze swojemi willami, a następnie wspaniały widok na dolinę Bonant. Po stacji St. Gervais przychodzi Motivon, mała wioska, która na uroczystość kolei przybrała odświętne szaty. Następnie krótki wypoczynek i dalej w drogę. Pod nami sciełają się pola, pokryte różami alpejskimi. Teraz ma przed sobą turysta Mont Torchet, którego linie rysują się ostro na tle błękitu. Pociąg dąży dalej i teraz w głębi widać dolinę Chamoni. Naokoło cudowna symfonia zieleni i bieli. Wreszcie stajemy na Col de Voza, koniec trasy tymczasowej. Stamtąd odsłania się pierwszy ogólny widok na podstawę góry.

Roboty około dalszej trasy już rozpoczęły się. Ta część przedstawia dla budowy ogromne trudności. Na Tête Rousse (2,230 metrów) rozpoczyna się tunel, który wieść będzie aż do Aiguille de Gouter. Tutaj kończy się druga część kolei. Trzecia część będzie iść wyłącznie tunelem aż na szczyt Montblanc.

Artykuł „Fremdenblattu”.

(Doposza Agencji petersburskiej).

Z powodu wymiany telegramów pomiędzy cesarzem Franciszkiem Józefem a królem Edwardem oraz z powodu toastu, ogłoszonego przez króla w dniu urodzin cesarza, „Fremdenblatt” pisze, że jest to symbolem ustalającej się przyjaźni w stosunkach obu krajów i zaznacza, że także w prasie angielskiej ujawnia się zmiana stosunku do Austrii.

Rozbierając artykuł „Timesa”, „Fremdenblatt” pisze, że zmienione położenie jest wynikiem energicznych zabiegów ministerium angielskiego, skierowanych ku wyjaśnieniu położenia, a popieranym skwapliwie przez gabinet wiedeński. Następnie „Fremdenblatt” zaprzecza twierdzeniu „Timesa”, jakoby Austria przez projekt kolei sandzackiej zadała pierwszy śmiertelny cios „status quo” i że tem przygotowywała naruszenie ugody z Rosją. Dziennik wiedeński zaznacza, że budowa kolei była zgodna z umową w Mürzstegu i że bez względu na tę kolej, działalność reformatorska w Macedonii mogłaby być przeprowadzona bez przeszkody.

Faktycznie „status quo” pogrzebano przy reformach podczas rewolucyi tureckiej, która niewątpliwie była wywołana przez kontrolę europejską nad zarządem w Macedonii, bezpośrednio zaś przyczyną wybuchu rewolucyi było spotkanie w Rewlu. Tymczasem rewolucya młodoturcka, wywoławszy konieczność zmiany polityki rosyjsko-angielskiej na Bliskim Wschodzie, usunęła nieporozumienia. Obecnie Austria znowu stoi na jednej linii z Rosją i Anglią. „Fremdenblatt” wypowiada nadzieję, że Austria i Anglia wkrótce nauczą rozumieć się nawzajem lepiej, niż przed rokiem.

Dla pokrycia wzrastających z każdym rokiem wydatków państwowych, ministerium skarbu, jak donosi „Nowoje Wremia”, zamierza wprowadzić kilka nowych podatków. W ministerium skarbu opracowano już projekt podatku od kapitałów, wypożyczanych przez osoby prywatne na zastaw nieruchomości, i projekt podatku od kapitałów, zabezpieczonych na hipotekach. Oto te projekty zostały już rozważone przez Radę ministrów i po ostatecznem zredagowaniu ich przez komisję międzywydziałową, będą złożone ciałom prawodawczym.

Prezes Rady ministrów wyjechał na dwa tygodnie do swego majątku w gub. kowieńskiej.

Wykryto milionowe nadużycia na kolei moskiewsko-rybińskiej. Wysłaną będzie rewizja rządowa.

Pułkownik Lachow ma brać udział w naradach w sprawie perskiej, które odbyć się mają wkrótce w Petersburgu pod przewodnictwem p. Stołypina.

Ministerium rolnictwa żąda na rok przyszły 23 milionów rubli na dalsze prace około urządzenia rolnego włościan, przeszło 4,000,000 rb. na zapomogi dla włościan, pragnących założyć własne gospodarstwa i 30 milionów rubli na kolonizację Dalekiego Wschodu.

KALENDARZYK TERMINOWY.

IMIONA SŁOWIAŃSKIE. Dziś Kazimierz. Jutro Radomiła. W poniedziałek Cichomiła.

KONCERTY. Dziś w ogrodzie Grand-Hotelu koncert Filharmonii warszawskiej.

— Dziś w ogrodzie Zgromadzenia majstrów tkackich zabawa oraz koncert na benefis dyrektora p. Adamczyka.

— Jutro w Helenowie koncert 18-tu Towarzystw niemieckich.

PRZEDSTAWIENIE Dziś w teatrze Sellina (Apollo) „Obrona Częstochowy”, dramat historyczny J. Mörsa. Przedstawienie amatorskie pod kierunkiem Al. Ejmo. Początek o godz. 8 i pół wieczorem.

ZABAWY. Dziś w Leśniczówce (ul. Miłsza) zabawa Stowarz. czeladzi murarskich. Początek o godzinie 6 wieczorem.

— Jutro w ogrodzie Gehliga (ulica Żelazna róg Letniej) zabawa Tow. muzyczno-dram. „Harmonia” p. n. „Pokłosie.”

— Jutro w lasce p. Langego (Radogoszcz) zabawa polskiego Związku zawodowego robotników cieśli, stolarzy i pokrewnych zawodów. Początek o godzinie 1 po południu.

— Jutro w parku „Zródliska” (Wodny Rynek) zabawa Stow. robotników chrześcijańskich na rzecz budowy Domu ludowego.

ZE STRAŻY. Jutro o godz. 7 rano ćwiczenia I oddziału Łódzkiej straży ogniowej ochotniczej w domu rekwizytowym tegoż oddziału.

ZEBRANIA. Jutro w lokalu (Cegielniana nr 62) o godz. 3 po poł. półroczne zebranie majstrów kowalskich.

— Jutro w lokalu (Nawrot 33), o godz. 3 po poł. zebranie czeladników malarskich.

KRONIKA.

(c) **Zmiany w duchowieństwie.** Dotychczasowy proboszcz parafii Czarnocin powiatu Łódzkiego, ks. Izidor Kowalski, na mocy rozporządzenia biskupa kujawsko-kaliskiego, przeniesiony został na takie stanowisko do parafii Działoszyn, powiatu wieluńskiego.

(—) **Druga wycieczka czeska.** „Narodni Listy” ogłaszają drugą czeską wyprawę do Polski.

Z okazji wystawy w Częstochowie, na której wystawia swoje towary przeszło 50-ciu przemysłowców morawskich, wysłany będzie z Berna na tę wystawę pociąg osobny.

Uczestnicy wycieczki zwiedzą Kraków, kopalnię soli w Wieliczce i Częstochowę. Wyprawa wyruszy we czwartek, dnia 9-go września, przyjeżdże do Częstochowy wieczorem, a po dwudniowym pobycie powróci znowu do Berna. Wielu uczestników tej wycieczki zamierza także zwiedzić Warszawę.

Zgłosił się już cały szereg przedstawicieli firm i korporacji narodowych.

Jako przedstawiciel rady morawskiej narodowej, weźmie w wyprawie udział prezes wydziału krajowego, dr. Szileny.

(c) **Kompania do Częstochowy.** W dniu 23-im b. m. z parafii Solce-Wielkie wyruszy kompania na odpust do Częstochowy.

Na czele orkiestry staje ksiądz oraz orkiestra włościańska

(—) **Fałszywi rzemieślnicy.** Ministerium spraw wewnętrznych zawiadomiło tutejszych gubernatorów, iż urząd rzemieślniczy w Wiatce nieprawnie wydał 100 świadectw rzemieślnikom żydom. Przytaczając listę osób które otrzymały takie świadectwa, ministerium poleca, w razie odnalezienia takich rzemieślników w Królestwie Polskiem, świadectwa te im odebrać. Ilu też takich rzemieślników znajduje się w Łodzi?

(x) **Stowarzyszenie robotników chrześcijańskich** urządza dnia 22 b. m. w niedzielę, w parku miejskim „Zródliska” zabawę z programem

urozmaiconym na rzecz budowy domu ludowego.

(j) **Smierć w Łodzi.** Jak wykazują dane statystyczne, w ciągu miesiąca lipca zmarło w Łodzi ogółem 1,021 osób, z liczby tej 267 żydów. Na choroby zakaźne zmarło 296 osób, w tem 71 żydów. Najwięcej ofiar z pośród chorych zakaźnych pociągnęło włókniste zapalenie płuc — 73 osoby i gruźlica płuc—71 osób; dalej idzie zapalenie opon mózgowych — 32 osoby, koklusz — 31, ospa i odra po 21, szkarlatyna — 15, tyfus brzuszny—12, dysenterya—8, dyfteryt, choleryna i róża po 2 osoby.

Z pośród niezakaźnych chorób najliczniejsze ofiary pochłania uwiad dzieci — 74, kataralne zapalenie płuc—41, wada serca—29, uwiad starczy 29, rak—28, zapalenie nerek—11, udar mózgowy 9, alkoholizm—2.

Nieżywourodzonych dzieci było 65, wypadków zaduszenia—7, zatruc—2 i dwa wypadki samobójstwa przez powieszenie.

(j) **Z kamery dezynfekcyjnej.** Od d. 14 lipca do 14 sierpnia r. b. sanitaryusz miejskiej kamery dezynfekcyjnej zdezynfekowali 87 lokali, ogółem 123 pokoje.

Z liczby tej po chorych na gruźlicę płuc 48 pokoi, ospę—22, szkarlatynę—19, odrę 10, koklusz—4, dyfteryt—4. Ogólna objętość zdezynfekowanych lokali wyraża się w liczbie 5,770 metrów sześciennych.

Zużyto do tego 5,980 pastylek formalinowych. Za pomocą autanu, nowego środka dezynfekcyjnego, świeżo sprowadzonego do Łodzi przez d-ra Bartoszewicza, zdezynfekowano 3,160 metrów sześciennych.

W 49 wypadkach nie można było skutecznie dezynfekcyi, wskutek oporu ze strony lokatorów lub też innych przyczyn.

Od początku roku kamera zdezynfekowała 557 lokali.

W ciągu ostatniego miesiąca sprawozdawczego przez kamerę dezynfekcyjną miejską przeszło 13,900 sztuk bielizny i ubrania, a od początku roku ogólna liczba wynosi 73,600 sztuk.

(—) **Szpital dla więźniów.** Walka z epidemią tyfusu, który szerzy się wśród więźniów jest utrudniona przez brak własnych szpitali więziennych i odmowę szpitali cywilnych przyjmowania na kurację chorych więźniów. Wobec tego ministerium sprawiedliwości zwracało się do gubernatorów, aby ci pomagali administracyi więziennej umieszczać chorych więźniów w szpitalach, podległych radom gubernialnym dobroczynności publicznej.

(x) **Ogród majstrów tkackich** zostanie w tych dniach znacznie zmniejszony. Od ul. Przejazd zaczynają stawiać specjalny budynek na pomieszczenie restauracyi. Wskutek tego padło już pod siekierą kilka drzew pięknych, a następnie padnie jeszcze więcej.

Co zaznaczyć trzeba, że tak piękny punkt zajmują coraz więcej budy czasowe. Wszak mogliby tu majstrowie tkaczy wznieść dom odpowiedni narozny, a nie kawałki różnorodne bez stylu, które tylko utrudniają nabycie placu jakimś przedsiębiorcy budowlanemu. Róg ten co najmniej przez 10 lat nie będzie mógł być przyozdobiony monumentalnym gmachem.

(x) **Zebrania.** Wobec nieprzybycia przewidzianej liczby w ustawie członków Zgromadzenia majstrów brukarskich na zebranie kwartalne w dniu 17 b. m., powtórne i ostateczne bez względu na ilość zebranych odbędzie się dnia 31 b. m. o g. 7 wieczorem w lokalu własnym przy ul. Piotrkowskiej № 103.

— Dnia 22 sierpnia r. b. odbędzie się przy ulicy Nawrot № 38 o godz. 3 po południu zebranie czeladników malarskich.

(—) **Tokarze.** W celu zwiedzenia wystawy w Częstochowie organizuje się wycieczka Cechu tokarzy, na którą wyjazd z dworca kolei Łódzkiej nastąpi w dniu 4-go września (w sobotę) o g. 12 w nocy, powrót z Częstochowy nastąpi w niedzielę dnia 5-go września o g. 6 m 42 wieczorem, przyjazd do Łodzi tegoż dnia o g. 11-iej wieczorem.

Osoby, życzące sobie wziąć udział w tej wycieczce raczą się zgłosić w celu bliższego porozumienia się do starszego majstra p. I. Adamczewskiego ul. Pusta № 3, od g. 6 — 8 wieczór, albo do p. podstarszego, w cukierni A. Hobeck ul. Zawadzka № 12, od g. 6 — 10 wieczorem i w niedzielę dnia 22 sierpnia przez cały dzień.

(x) **Festyn śpiewaczy niemieckich w Helenowie.** W festynie jutrzejszym przyjmie udział 18 tow. śpiewaczy krajowych, prócz delegacyi zagranicznych, a mianowicie:

Z Łodzi: 1) Łódzkie męskie niemieckie Tow. śpiewacze, 2) Chór kościelny „Trinitatis”, 3) Chór kościelny „Johannis”, 4) Związek śpiewaków „Elatracht”, 5) Tow. śpiewacze „Filadelfia”.

Z Radogoszcza: 6) Chór kościelny, 7) Chór gminy „Brüdergemeinde Herrnhüte”.

Ze Zgierza: 8) Chór kościelny.

Z Pabianic: 9) Męskie Stowarzyszenie śpiewacze 10) Chór kościelny.

Z Kalisza: 11) Stowarzyszenie śpiewacze.

Z Tomaszowa: 12) Stowarzyszenie kościelne.

Z Zyrardowa: 13) Chór męski.

Z Warszawy: 14) Towarzystwo śpiewacze,

Z Aleksandrowa: 15) Stow. śpiewacze „Polhymnia”,

16) Chór „Immanuel”.

Z Konstantynowa: 17) Chór kościelny

Z Rokietna: 18) Stowarzyszenie śpiewacze.

Koncert odbędzie się w Helenowie, gdzie urządzona będzie specjalna estrada, mogąca pomieścić około 600 śpiewaków, którzy przyjmą udział w tym festynie. Koszty festynu, obliczone są na 5000 rb.

Zarząd zaprosił na uroczystość wszystkie Łódzkie polskie stowarzyszenia śpiewacze, oraz prasę polską.

(c) **Nowa fabryka w okolicy.** Albert Stiller uzyskał pozwolenie odnośnych władz na otwarcie w Aleksandrowie łączycyckim mechanicznej fabryki pończoch.

(—) **Zydzi.** Minister oświaty Schwartz wydał rozporządzenie, aby do prywatnych średnich zakładów naukowych z prawami żydzi byli przyjmowani również tylko według normy procentowej.

Ze straży. Zarząd straży ogniowej ochot. Łódzkiej zawiadomił nas, że ćwiczenia odbędą się w niedzielę, o g. 7 rano, w oddziale II; otóż obecnie prostuje, zaznaczając, że odbędą się one w oddziale pierwszym.

(c) **Smierć w płomieniach.** Onegdaj we wsi Słowik, gminy Łucimierz, dwoje dzieci, 7 letni Adolf Leiman i 6 letnia jego siostra Wanda, pasąc bydło, rozniecili ognisko, od którego dziewczynka przez nieostrożność zapaliła na sobie ubranie. Gdy na krzyk dziewczynki nadbiegli rodzice, przedstawiała ona słup ognia.

Nieszczęśliwe dziewczę w kilka godzin po wypadku, w strasznych męczarniach, zmarło.

Ojciec dziewczęcia, Karol Leiman, ratując córkę, poparzył sobie dokliwie twarz i ręce.

(—) **Frekweneye.** Do uniwersytetu petersburskiego na 3150 miejsc wolnych złożono 1300 podań. Termin wnoszenia podań przedłużono do września. W uniwersytecie moskiewskim ukończono już przyjmowanie prośb. Przyjętych będzie około 2150 studentów. Żydzi złożyli około 150 prośb, przyjętych zaś będzie tylko 63.

(x) **Kinematograf.** The Bio-Expres dla urozmaicenia swoich widowisk sprowadził medyum „Nydję”, pianistkę, która przez hypnozę odgrywa podane jej nuty, mając oczy zawiązane.

Według recenzyi dzienników, doktorzy badający „Nydję” we śnie, doszli do przekonania, że puls, kiedy po przebudzeniu serce uderzało 160 razy na minutę.

(x) **Osobiste.** Ks. Prałat W. Wyżkowski wyjechał na urlop miesięczny.

(b) **Ze Stowarzyszenia majstrów samoprąsni-ków.** Postanowiono nieodwołalnie 4 września o godzinie 4 rano wyjechać ze stacyi Łódź-fabryczna do Częstochowy dla zwiedzenia wystawy. Osoby życzące sobie wziąć udział w tej wycieczce mogą się zgłaszać do kancelaryi Stowarzyszenia przy ul. Mikołajewskiej № 91 pomiędzy 7-ą a 9-łą wieczór. Zapisy są przyjmowane do 26-go b. m.

(b) **Niebezpieczny skok.** Wczoraj wieczorem zamieszkały przy ul. Aleksandrowskiej Adolf Zisman w pełnym biegu zeskoczył z tramwaju i mocno się potłukł. Odwieziono go do domu, gdzie pierwszej pomocy udzielił mu znajdujący się w pobliżu felczer.

(b) **Kary administracyjne.** Z rozporządzenia naczelnika ochrony wzmocnionej gubernii piotrkowskiej zostały skazane administracyjni następujące osoby: Jan Krajewski, Antoni Krajewski i Leonard Marcinkowski za zakłócenie spokoju po 15 rb. grzywny każdy, lub 2 tygodnie aresztu; Edward Lange za antysanitarnie utrzymywanie sklepu z wędlinami na 50 rb. grzywny, lub 2 miesiące aresztu; Antoni Borowiecki za także samo przestępstwo na 50 rb. grzywny, lub 2 miesiące aresztu; Michał Stachurka i Hieronim Bendzik za zakłócenie spokoju w porze nocnej na 1 miesiąc aresztu; Abram Weisler za antysanitarnie utrzymywanie piekarni na 10 rb. grzywny lub 2 tygodnie aresztu; Eugeniusz Strzelczyński za prze-

ehowywanie rewolweru bez pozwolenia na 25 rb. grzywny, lub 1 miesiąc aresztu; Kazimierz Stępień, Michał Stępień i Józef Zalewski za podkładanie petard po 15 rb. grzywny każdy, lub 2 tygodnie aresztu; Andrzej Dudkiewicz, Weronika Dudkiewicz i Justyn Fiszer za przeszkadzanie policji przy pełnieniu obowiązków służbowych po 10 rb. grzywny każdy, lub 2 tygodnie aresztu.

(c) **Nowa apretura.** Łodzianin Artur Meister uzyskał zatwierdzenie planów na budowę apretury i innych budynków.

(p) **Poród na ulicy.** Wczoraj w godzinach poobiednich przy ulicy Średniej № 31 Chana Berkowska, lat 30, bez mieszkania i zajęta rozpoczęła poród na ulicy. Lekarz Pogotowia odwodził ją do Przytulku położniczego.

(p) **Bójka.** Na ulicy Wólczańskiej № 175 Hugo Wagner, tkacz, lat 54, w bójce z sąsiadem uderzony kamieniem, odniósł ranę głowy. Ranę opatrzył lekarz Pogotowia.

(p) **W trybach magla.** Na ulicy Pańskiej № 30 Marya Brzeska, córka praczkli lat 4, w maglu w trybach maszyny odniosła zmiążdżenie dwóch palców prawej ręki. Pomocy doraźnej udzielono jej na stacyi Pogotowia.

(p) **Nieszczęśliwy wypadek.** W Tuszynie pod Łodzią na letniem mieszkaniu ośmioletniej Ireny Lipińskiej, córce urzędnika, koń uderzeniem kopyta złamał dolną szczękę. Przywieziona przez rodziców do Łodzi, na stacyi Pogotowia opatrzona została.

(p) **Krwotok.** Dziś o godzinie 7-ej rano w hotelu Mantuffla 70-letnia Cecylia Datkiewicz, gospodyni hotelu, wskutek krwotoku, wywołanego uformowaniem wrzodu na lewej goleni i starość, nagie zmarła. Lekarz Pogotowia stwierdził śmierć.

(p) **Ogólnemu osłabieniu** wczoraj ulegli kobieta i dwóch mężczyzn, jednego z nich odwieziono do szpitala Poznańskich. Wszystkim trojgu lekarze Pogotowia udzielili doraźnej pomocy.

(p) **Przy pracy.** Na ul. Spacerowej nr. 5 Kazimierz Ostrowski, robotnik, pracujący przy mularzach, poślizgnąwszy się, spadł z wysokości jednego piętra i odniósł okaleczenie głowy i ogólne potłuczenie. Ranę opatrzył lekarz Pogotowia.

(p) **Zatrucia.** Na ulicy Wolborskiej nr. 6 Altman Salomon, lat 14, syn handlarza, przez nieostrożność zatrut się jakimś płynem; na ul. Fajfrów nr. 9, na Bałutach, takiemu samemu wypadkowi uległ Cynadór Pijawka, handlarz, lat 44, połykając przez pomyłkę małą dozę karbolu. W obydwóch wypadkach lekarze Pogotowia udzielili natychmiastowej pomocy, niebezpieczeństwo usuwając.

(p) **Przejechania.** Na ul. Aleksandrowskiej nr. 29 Łaje Pakule, 5-letnią córkę piekarza, przejechał wóz; dziewczynka odniosła okaleczenie głowy, złamanie prawej ręki i prawej nogi, w groźnym stanie odwieziono ją do szpitala Poznańskich; na ul. Średniej róg Wschodniej 5-letniego Romana Okońskiego, syna robotnika, przejechała dorożka i okaleczyła mu prawą rękę i na ul. Franciszkańskiej róg Północnej Jankiel Trybus, robotnik, lat 23, przejechany został wozem, odnosząc złamanie lewej nogi i ogólne potłuczenie; odwieziono go do szpitala Poznańskich. Wszystkim trojgu doraźnej pomocy udzielili lekarze Pogotowia.

(b) **Kradzieże.** Do domu przy ulicy Rokietnickiej nr. 56 dostał się na strych złodziej i skradł bieliznę, wartości 30 rb.

— Na Zielonym Rynku Felicji Zielińskiej skradziono portmonetkę wraz z 16 rublami i kwitem lombardowym.

(—) **Sprzedaż dóbr.** „Mrozę dolną“, w pow. brzezińskim, sprzedał p. Zygmunt Grabiński p. Stefanowi Kinderlowi, synowi znanego obywatela i przemysłowca z Pabianic.

„Kamocinek“, w pow. piotrkowskim, sprzedała p. Stokowska p. Janowi Wereszczyńskiemu.

„Proboszczewice“, w pow. płońskim, od p. Mieczyskiego nabył p. Jan Kijewski, dawny właściciel Grzegorzewic, położonych w pow. płońskim, które kupił p. Stefan Kuszel.

(c) **Kradzież w okolicy.** Onegdaj w nocy do mieszkania Wojciecha Michalaka w Aleksandrowie, dostali się za pomocą wyrznięcia szyby w oknie, niewiadomi złoczyńcy i skradli narzędzi rolnicze wartości około 100 rubli.

(x) **Z Pabianic.** Straż ogniowa Ochotnicza pabianicka przyjmuje udział w konferencji na wystawie w Częstochowie w dniu 21 i 22 b. m. i w ćwiczeniach konkursowych.

Na konferencyę, jako delegaci od Straży Ogniowej jadą:

K. Pączkiewicz, wice-komendant Straży Ogniowej. A. Kosiński, sekretarz zarządu Straży Ogn., a jako uczestnicy prywatni jadą: Dr. E. Ostaniec, lekarz Straży Ogn., Dr. Al. Krusche, Fr. Lorentowicz, dowódca toporników, K. Walter dowódca pompierów.

Do ćwiczeń konkursowych w Częstochowie stanie 26 członków czynnych straży pod komendą Fr. Lorentowicza.

(c) **Wybory urzędników gminnych.** W gminie Lućmierz, do której niedawno przyłączono są-

siednią gminę Dzierżazna, odbyło się w tych dniach zebranie gminne, na którym przeprowadzono wybory wójta oraz pełnomocników gminnych.

Wójtem obrano jednogłośnie Tomasza Słowińskiego, który przez szereg lat piastował tę godność w b. gminie Dzierżazna. Na podwójta powołano dotychczasowego wójta gminy Lućmierz, kolonistę, Gotliba Nejmana. Na stanowiska pełnomocników do prowadzenia spraw gminnych, powołani zostali: Krystyan Hancner i Antoni Tomczak. Nadto na zebraniu powyższemu gminniacy uchwalili wybudować we wsi Dąbrówka Melicedom na pomieszczenie urzędu gminnego. Niezbędne na ten cel pieniądze w sumie 6,000 rubli mają być zebrane za pomocą rozkładu z gminników.

(b) **Z sądu.** Zjazd sędziów pokoju rozpatrywał wczoraj następujące sprawy:

Katarzyna Podymna, oskarżona o kradzież nawozu, znajdującego się przy tak zw. czworakach w majątku Wiskitno, a oszacowanego przez rządę Wiskitno na rb. 3, przez ekspertów zaś na 10 rb., w sądzie gminnym I okręgu gubernii piotrkowskiej skazana była na 3 miesiące więzienia z artykułu 169 ust. o kar.

Podymna od tego wyroku odwołała się do Zjazdu, który zmienił kwalifikację przestępstwa i skazał P. z art. 145 ust. o kar., t. j. za samowolne zbieranie na cudzych gruntach gliny, piasku i t. d. na 2 rb. grzywny, lub 1 dzień aresztu, oraz na zapłacenie rb. 3 za nawóz.

— Mieszkaniec wsi Maliniak, gminy Grabiec, 42-letni Ignacy Piech, oskarżony o kradzież pół korca jęczmienia ze stodoły Kazimierza Ostrowskiego i skazany na 4 miesiące więzienia, apelował do Zjazdu, który po zbadaniu świadków od wszelkiej odpowiedzialności go uwolnił.

— Józef Soliński, robotnik kolejowy, oskarżony o kradzież 60 funtów węgla na stacyi Łódź kolei kaliskiej i skazany w sądzie pokoju 9 rewiru na 1½ miesiąca więzienia, apelował do Zjazdu, który, motywując wyrok tem, iż znaleziony został węgiel nie przy Solińskim, ale przy jego żonie, że nikt nie widział, jak S. dawał węgiel swej żonie, uniewinnił Solińskiego.

— Właściciel kawiarni przy ul. Targowej, Władysław Trojanowski był oskarżony o przechowywanie i sprzedaż spirytualjów i piwa bez odpowiedniego pozwolenia. Przy rewizji u niego, znaleziono 25 butelek piwa i spirytusu, oraz dobraną wódkę, którą żona, widząc urzędników akcyzy, wlała do kubła z pomyjami. Sędzia pokoju skazał Trojanowskiego na zapłacenie 130 rubli grzywny.

Od wyroku tego T. apelował do Zjazdu, który wyrok sędziego pokoju zatwierdził.

— Kazimierz Karge i Władysław Kuźnik, byli oskarżeni o przemoc i wymyślenie przy następujących okolicznościach. Jak brzmi akt oskarżenia, w dniu 7 lutego r. b. do Kazimierza Karge, zamieszkałego przy ul. Przejazd № 30, przyszedł agent fabryki maszyna Birgera, Jan Remikowski. K. poprosił go, by siadł, a następnie, zamknąwszy drzwi na klucz, zażądał od niego kwitu na 16 rb., przyczem mu groził i nawet go uderzył. Znajdujący się w mieszkaniu Władysław Kuźnik zachowywał się również w taki sposób, jak i Karge. Remikowski wołał o pomoc, a wtedy go wypuszczono. Sędzia pokoju 5 rewiru uznał winę podsądnych za dowiedzioną i skazał Kargego i Kuźnika za wymyślenie na 10 rb. grzywny każdego, a za przemoc po 4 dni aresztu.

Zjazd, po zbadaniu świadków pod przysięgą, od wszelkiej odpowiedzialności ich uwolnił.

— W ostatniej sprawie odpowiadał 39-letni Robert Drews, oskarżony o przewożenie do miasta mięsa bez świadectwa lekarza weterynaryjnego. Sędzia pokoju 6 rewiru skazał D. na zapłacenie 30 rb. grzywny oraz 5 dni aresztu.

Obróńca Drewsa apelował do Zjazdu i złożył świadectwa od doktora, iż klient jego zdradza pomieszczenie zmysłów. Sprawa ta oparła się najpierw o prokuratora, a następnie o piotrkowski sąd okręgowy, który uznał D. za chorego umysłowo i uwolnił go od odpowiedzialności.

SZTUKA I PIŚMIENNICTWO.

Tablica pamiątkowa. Odbyła się w Konstancynopolu uroczystość wmurowania tablicy pa-

miątkowej na domu, w którym umarł Mickiewicz. Uroczystość miała charakter nader podniosły. Uczestniczyli w niej—między innymi—członkowie Komitetu jedności i postępu z Machmundem Szefkietem paszą na czele.

Księga pamiątkowa Juliusza Słowackiego. Komitet obchodu setnej rocznicy urodzin Juliusza Słowackiego we Lwowie, wydaje własnym nakładem „Księgę pamiątkową Juliusza Słowackiego“, która obejmie rozprawy o życiu i twórczości poety. Autorami ich są profesorowie gimnazyj i szkół realnych galicyjskich.

Wydawnictwo to obejmie najmniej 150 arkuszy druku 8-vo, ukaze się zaś w trzech lub czterech tomach. Mimo znacznych kosztów, jakie wydawnictwo to pociągnie za sobą, postanowił komitet lwowski wyznaczyć dla rozsprzedaży cenę jaknajniższą, to jest 20 (dwadzieścia) koron za egzemplarz.

Ze względu na szczupłą tylko ilość wydawnictwa (200 egzemplarzy) uprasza komitet o jaknajrychlejsze zamówienia, tem więcej, że popyt na księgę pamiątkową, jako wydawnictwo niezwykle poważne, jest już dzisiaj znaczny. Wysłkę Księgi pamiątkowej rozpocznie się z końcem września. W podanej powyżej cenie nie są objęte koszty przesyłki pocztowej.

Zamówienia i przesyłki pieniężne należy adresować na ręce Wiktora Habna, Brzuchowice pod Lwowem, willa Wojtyńskiego, do 31 sierpnia, a od 1 września Lwów, ul. Zulińskiego 11 A. I. p.

Księga kupiectwa. „Księga kupiectwa i przemysłu polskiego w W. Ks. Poznańskim“ wyszła w dwu tomach, a w jednej oprawie, nakładem wydziału ekonomicznego „Straży“. Zawiera ona w części pierwszej na dziesięć okręgów podzielone powiaty W. Ks. Poznańskiego ze spisem alfabetycznym zawodów i nazwisk. Na wstępie są trzy artykuły, omawiające hasło „Swoj do swego“, rys urządzeń państwowych i rozwój naszych stosunków ekonomicznych. W części drugiej zajmuje się dzieło to, z zachowaniem tego samego podziału, miastem Poznaniem, dodając polski spis ulic i placów stolicy Wielkopolski. Z niezmiernym trudem i zachodem podjęte dzieło opracowane jest, o ile na to warunki pozwalały, ściśle i rzeczowo.

Tablica pamiątkowa. Pracownia wyrobów z marmuru p. Olgdzkiego w Kielcach, wykonała piękną tablicę w marmurze, zamówioną przez mieszkańców Krzemieńca. Na tablicy o liniach wdzięcznych, bardzo starannie i czysto wykonanej, widzimy napis: „Pamięci ś. p. Juliusza Słowackiego, urodzonego w Krzemieńcu dnia 23-go sierpnia 1809 roku, zmarłego w Paryżu d. 5-go sierpnia 1849 roku—krzemieńczanina d. 23-go sierpnia 1909 r.“ Tablica za kilka dni wysłana będzie na miejsce przeznaczenia.

„**Nowości Literackie**“ Tom 19 i 20 wyszedł w jednej książce i zawiera dalszy ciąg dzieła Jana Lorentowicza o „Młodej Polsce“, którego całość stanowić będzie 6 tomów. W pokaznym tym tomie autor zajmuje się dwoma tylko pisarzami: Reymontem i Przybyszewskim, to też bardzo szczegółowo rozbiiera ich dzieła, ich twórczość i znaczenie w literaturze. Tom ten jak i poprzedni pisany jest z równym talentem i erudycją.

Tom 21 zawiera: „Józefa Jedlicza, «Jasny i Czarny». Nowele. Autor ten należy do grupy literatów, zamiłowanych w tematach ludu tatrzańskiego. Prace Jedlicza odznaczają się silnem wgłębieniem w duszę chłopca. Jego język do tego stopnia pochwycony z gwary, że w czytaniu zatracą się świadomość pracy literackiej, a otrzymuje się wrażenie twórczości ludowej.“

Z WARSZAWY.

* Opóźnianie pociągów.

Wczoraj naczelnikowi stacyi Warszawa Brzeska złożono zaopatrzoną kilkudziesięciu podpisanymi skargę na systematyczne opóźnianie się na tej odnodze rannych pociągów, które zamiast o godz. 8 i 9 ej zrana przychodziły w ostatnich dniach do Warszawy o godz. 10-ej i 11-ej.

* Postanowienie.

Wyszło tu obowiązujące postanowienie, aby wędzarnie zakładać tylko na krańcach miasta, w dzielnicach mało zaludnionych, w posesjach

niezamieszkanym; w piwnicach urządzane one być nie mogą. Skład materiałów surowych powinien się mieścić oddzielnie. Winni wykroczeń odpowiadają również z art. 26 i 29 ust. o karach.

* Połów kretów. „Kurier Warszawski“ pisze: W ostatnich latach, w parku łańkowskim, ze względów oszczędnościowych, zaprzestano tępić krety, za które płacono po kop. 3 za sztukę stróżom ogrodowym, którzy w łowieniu tem doszli do takiej wprawy, że każdy około 10 kretów upolował dziennie.

Po zaniechaniu tępienia, krety rozmnożyły się i szkody, wyrządzane przez nich na plantacjach truskawek, w szkółkach kwiatnych i szparagarniach, tak się wzmożyły, iż obecnie wznowiono tępienie tych szkodników, płacąc po kop. 5 za sztukę.

Jednocześnie z mnożeniem się kretów, w niezliczonej ilości ukazały się myszy, korzystające z kanałów krecich. W pobliżu nowej pomarańczarni, po stronie parku belwederskiego, można widzieć codziennie, jak w poprzek alei przebiegają całe stada myszy.

Ostatnia poczta:

— W Olginato pod Lecco we Włoszech drut, prowadzący do transformatorów elektryczność o wysokim napięciu, spadł na druty służące do oświetlania elektrycznego i natychmiast we wszystkich domach, elektrycznie oświetlanych, wybuchł pożar. Ludzie, którzy pragnęli gasić płomień, byli rażeni prądem elektrycznym: dziesięcioro poniosło śmierć, a dwadzieścioro — ciężkie uszkodzenia. W Olginato jest 2,000 mieszkańców, po większej części pracujących w fabrykach jedwabiu i żelaza. Wypadek zdarzył się w porze wieczornej, kiedy robotnicy w swoich mieszkaniach spożywali kolację.

— „Nowoje wremia“ z Konstantynopola donosi: Zamierzona w połowie września wizyta sułtana została odłożona. W drugiej połowie września na Krym przybędzie nadzwyczajne poselstwo tureckie z marszałkiem Gazi-Muchtarem na czele. Sułtan odwiedzi Rosję w r. p.

— Z Konstantynopola donoszą, iż cesarz Wilhelm podobno obiecał obdarzyć armię turecką balonem sterowym.

— Rząd serbski zamierza zbudować kolej z Kragujewaca przez Kraljewo i Naszkę do granicy tureckiej i ma nadzieję, że rząd turecki połączy tę kolej z koleją z Mitrowicy do Iskibu.

— Za zgodą cesarza Wilhelma generał von der Goltz wstępuje do służby tureckiej.

— Wybory w Teheranie ukończone. Wynik ich na prowincyi jeszcze niewiadomy.

— Wyjazd ex-szacha z Teheranu odroczone.

— Marynarze angielscy przybyli do Libawy na statkach wojennych, przyjmowani są z wielkimi honorami. Miasto urządziło dla nich przyjęcie w kurhauzie.

— Zastosowano w Tomsku po raz pierwszy prawo o warunkowem i przedterminowem uwalnianiu przestępców od kary, skutkiem czego wypuszczono z więzień 12 osób.

— Donoszą z Teheranu, że rząd rozkazał wypuścić ks. Zillisasultana z więzienia pod warunkiem, że wyjedzie z Persyi.

— Do „Matina“ donoszą z Kanei: Kompania milicyi kretenskiej zbuntowała się. Wbrew zakazowi, wydanemu przez oficerów greckich, poszła ona na czele tłumy ludu miejskiego do cytadeli i wywiesiła znowu flagę grecką. Z tego powodu w mieście panuje wielkie wzburzenie. Sklepy pozamykane. Po ulicach miasta krążą patrole. Później gubernator wezwał władze kretęskie do usunięcia flagi greckiej, aby zapobiedz zajęciu cytadeli przez wojska międzynarodowe. O godzinie 9 wieczorem gubernator na czele milicyi wszedł do cytadeli i usunął flagę grecką, nie spotkawszy oporu.

— Z Kanei donoszą: Osiem okrętów wojennych mocarstw stoi na kotwicy w porcie tutejszym. Dwa dalsze okręty wojenne, które otrzymały rozkaz udania się na wody kretęskie, znajdują się jeszcze na wodach francuskich.

TELEGRAMY.

Sztokholm, 20 sierpnia (P). Według obliczeń rządowych, w dniu 16-tym sierpnia strejkowało 284,416 osób, wróciło do pracy około 10,000.

Sztokholm, 20 sierpnia (P). Wczoraj rozpoczęło pracę 28 przędzalni i tkalni, oraz 9 innych fabryk.

Sztokholm, 20 sierpnia (P). Odbyły się tu demonstracje przeciwko łamistrejkom. Ruch na wszystkich czterech kolejach jest ogromny. Teatry królewskie są otwarte. Pogoda wspaniała.

Sztokholm, 20 sierpnia (P). Zarząd niesocjalistycznego szwedzkiego Związku roboczego rozesłał okólnik, w którym powada, że bezrobocie powszechne przybrało obecnie takie rozmiary iż zarząd nie może go już pochwałać i wzywa członków swoich, aby wrócili do pracy według możliwości dnia 23 sierpnia.

Sztokholm, 20 sierpnia (P). Redakcje wszystkich dzienników prywatnych w Sztokholmie wystąpiły z pretensją do szwedzkiego Związku drukarskiego z powodu naruszenia przezeń umowy z dziennikami i żądają wynagrodzenia strat już poniesionych i spodziewanych w przyszłości.

Sztokholm, 20 sierpnia (P). Ministerjum spraw wewnętrznych otrzymało zawiadomienia o zupełnym lub częściowym powrocie do pracy w szeregu przedsiębiorstw w różnych okolicach Szwecyi.

Sztokholm, 20 sierpnia (P). Z pomiędzy 800,000 robotników rolnych do bezrobocia przyłączyło się 10,000.

Londyn, 20 sierpnia. (P.) Według doniesień agencji Reutersa, Grecya w odpowiedzi na ostatnią notę turecką oznajmia, iż grecki rząd, podobnie jak wszystkie inne, ubolewa nad zaburzeniami, które zubożały i niszczyły ludność Macedonii. Grecya dołożyła ze swej strony usiłowań, aby się przyczynić do przywrócenia tam porządku, i teje polityki zamierza również trzymać się nadal.

Wobec tego Turcyca wyraziła nadzieję, że stan Macedonii ulegnie polepszeniu.

W sprawie Krety Grecya oznajmia, że całkowicie zastosuje się do decyzji mocarstw opiekuńczych i będzie się wstrzymywała od zachęcania do jakichkolwiek ruchów na Krecie.

Londyn, 20 sierpnia. (P.) Do „Daily Telegraphu“ donoszą z Madrytu: Krąży tutaj pogłoska, że po ukończeniu wyprawy przeciw kabyłom odbędzie się wspólna wyprawa hiszpanów i francuzów do Maroka.

Paryż, 20 sierpnia (P.) Dzienniki wszystkich stronnicz piszą bardzo sympatycznie o przebiegu uroczystości, połączonych z aktem odsłonięcia pomnika niemieckiego w Mars la Tour. Dzienniki podnoszą takt obu rządów, oraz rycerski hołd, złożony przez oficerów niemieckich poległym bojownikom francuskim.

Berlin, 20 sierpnia. (P.) W tych dniach przyjedzie do Berlina komisya oficerów japońskich w celu przestudowania urządzeń żeglugi napowietrznej. Z Berlina japończycy pojedą do Francyi.

Tabryz, 20 sierpnia. (P.) Przez Dżulfę przybył przy huku powitalnych salw armatnich bez żadnego konwoju Muchbirussaltane, mianowany generał-gubernatorem Azerbejdżanu.

Z powodu powolności nadchodzenia biuletynów wyborczych, termin wyborów na członków parlamentu przedłużony o trzy dni.

Połączenie telegraficzne z Urmją jeszcze nie przywrócone.

Saloniki, 20 sierpnia. (P.) Pod Rakową albańczyki napadli na transport wojskowy. Wśród walki zabito kilkunastu żołnierzy i kilkunastu rannono. Wysłano oddział wojska w celu ukarania albańczyków.

Grodno, 20 sierpnia. (P.) Podczas manewrów pod Brześciem litewskim zginął od wystrzału karabinowego kapitan pułku kowelskiego, Poznański.

Teheran, 20 sierpnia (P). Chan makiński oświadczył nowemu szachowi i rządowi posłuszeństwo.

Teheran, 20 sierpnia (P). Naczelnik policyi Efrem wyruszy w tych dniach na czele oddziału do Zendżanu, środowiska ruchu reakcyjnego, kierowanego przez mullę Kurbanomalego.

Petersburg, 20 sierpnia. (P.) W ciągu ubiegłej doby zachorowało na cholere osób 27, zmarło 10, pozostaje chorych 346.

Carycyn, 20 sierpnia. (P.) We Władymirówce parostatek pasażerski „Jermak“, należący do Towarzystwa „Kaukaz i Merkury“, uderzył o brzeg. Na przodzie parostatku powstał otwór, przez który woda szybko wdzierać się poczęła. Część ładunku utonęła, pasażerowie ocaleni szczęśliwie.

D Z I E N N E

Niższy-Nowogród, 21 sierpnia (P). Wice-minister spraw wewnętrznych Łykoszyn w towarzystwie gubernatora i innych zwierzchniczych osób z administracyi miejscowej zwiedził powiat gorbatowski, zaznajamiając się z prowadzonymi tam robotami ziemnymi.

Poltawa, 21 sierpnia. (P.) Pociąg towarowy przy wjeździe na stację kolei południowych Iskrowkę rozbił się. Rozbiły się sześć i uszkodzeniu uległy trzy towarowe wagony. Kilku konduktorów rannionych.

Perm, 21 sierpnia (P). Z początkiem roku szkolnego ma być tu otwarte seminarjum żeńskie nauczycielskie.

Czerdyn, 21 sierpnia. (P.) Zgromadzenie ziemskie za zgodą ministerjum postanowiło otworzyć z początkiem roku szkolnego szkołę realną 4-klasową.

Londyn, 21-go sierpnia. (P.) Izba przyjęła w trzecim czytaniu projekt unii południowo-afrykańskiej.

„Times“ dowiaduje się, że syndykat amerykański przedsiębiorstw w Azji Mniejszej zamierza zbudować kolej od Angory do jeziora Wan, z odnogą Diarbekir-Mosul. Inne towarzystwo stara się o koncesyę na zbudowanie kolei od Aleksandretty przez Aleppo do źródeł Eufratu.

Tokio, 21 sierpnia. (P.) Podpisano umowę rozstrzygającą drogą pokojową, sprawę kolei żelaznej Andun-Mukden.

Giełda warszawska.

(Telefonem)

z dnia 21 sierpnia.

	ład.	ofiar.	trans.
Czeki na Berlin	46,37½	—	—
4% Renta Państwowa	87,30	86,30	86,70
5% Pożyczka wewnętrzna z 1905 r.	100,25	99,25	—
5% „ „ z 1906 r.	100,25	99,25	—
5% Premiiówki I-iej emisji	427	417	—
5% „ „ II-iej	318	309	—
5% „ „ Szlachackie	238	278	—
4½% Listy Ziemskie Król. Polsk.	93,40	92,50	92,95
4% „ „ „	—	—	—
5% Listy zastawne m. Warszawy	95,25	94,35	—
4½% „ „ „	90,60	89,70	90,30
Akcyje Lilpop, Rau i Lewenstein	—	—	—
„ Putkowskie	—	—	103½
„ Rudzki i S-ka	—	—	—
„ Starachowice	—	—	151½
„ Banku Handlowego w Łodzi	—	—	—
5% Listy zastawne m. Łodzi	—	—	—
4½% „ „ „	—	—	—
5% Listy m. Piotrkowa	—	—	88,50
Bank Handlowy w Warszawie	—	—	—

SPOSTRZEŻENIA METEOROLOGICZNE

Stacji centralnej K. E. E.

Data.	Barometr sprowadzony do 0° st.	Termometr w st. C.	Wilgotność w %.	Kierunek i siła wiatru	Uwagi
20/VIII 1 pp.	748.4	+20.0	66	Z 2	Z dnia 20/VIII Temperatura max. +22.0° C. Temperatura min. +11.0° C.
20/VIII 9 w.	746.6	+16.6	92	Pd W 1	
21/VIII 7 r.	744.0	+15.1	82	Pd W 3	Opadu 0.0

Rozkład pociągów.

Letni od 1 maja.

Kolej Fabryczno-Łódzka.

Odejdą z Łodzi: a) 12.30, b) 7.00, d) 7.20, c) 11.20, d) 2.15, e) 3.15, l) 5.00, f) 6.10, r) 6.50, g) 8.10.

Przychodzą do Łodzi: h) 4.30, p) 7.35, s) 8.45, j) 9.35, k) 10.15, l) 4.24, m) 5.25, t) 6.20, u) 8.31, w) 10.00, v) 11.00.

Kolej Warszawsko-Kaliszka.

Odejdą do Kalisza: o godz. 8.25, 12.20, 5.26, 6.36 do Warszawy: o godzinie 10.42, 12.12, 5.45.

Przychodzą z Kalisza: o godzinie 10.34, 11.57, 5.25, 9.30; z Warszawy o g. 12.10, 5.11, 6.23.

Z KRÓLESTWA.

Z Częstochowy. Towarzystwo akcyjne „Zawiercie“ wykonało, z okazji wystawy, pamiątkową chustkę z wizerunkiem klasztoru Jasnogórskiego i unoszącą się nad nim Matką Boską Częstochowską i we własnym pawilonie ją sprzedawało; wczoraj policja przybyła do tego pawilonu i dalszej sprzedaży tej chustki zabroniła.

Z literatury. „Przewodnik po Częstochowie i okolicy“, z 40 ilustracjami, planem Częstochowy i mapą okolic, wyszedł nakładem Polskiego Tow. krajoznawczego. (Warszawa. 1909).

Szkolnictwo prywatne. Według urzędowych wykazów, do 14 stycznia roku 1907 w gub. warszawskiej znajdowało się 249 szkół prywatnych różnego typu, a w nich 22,702 uczniów; w gub. kaliskiej 26 szkół z 934 uczniami, w łódzkiej 8 z 672 uczniami, w lubelskiej 50 z 2,087 uczniami, w piotrkowskiej 178 z 22,745 uczniami, w plockiej 45 z 2,195 uczniami i w radomskiej 5 z 504 uczniami. Z reszty gubernii wykazów nie dostarczono. Chederów w Królestwie Polskim, które zaliczono także do szkół prywatnych wyznaniowych, w roku ubiegłym było 2,015 z 25,000 uczniami.

Skrzynka do listów.

Stanowny Panie Redaktorze!

Przy uroczystości 40 lecia naczelnika jednej z tułejczych instytucji, chcąc podnieść prawdziwie koleżeńskie przymioty szefa, urzędnicy postanowili urządzić na cześć jego bankiet. Do składki zawezwano wszystkich, do bankietu nie dopuszczono młodszych, pod pozorem, że nie umieliby się zaszyć. Zarzut bardzo niesympatyczny i nieobywatelski, bo każdy jest tyle urobiony, że przyzwolico zachować się potrafi.

Nie chcąc rozmazywać całej sprawy, oddaliśmy pod sąd rozumnych kolegów i społeczeństwa podobne postępowanie starszej „inteligentnej“ warstwy pracowników tej samej instytucji.

W imieniu odsuniętych

Jan Zolnierkiewicz.

Odpowiedzi Redakcyi.

Panu dr. Chyłowskiemu. Redakcyja „Rozwoju“ nie należy do tego typu dzienników, któreby okłamywały swoich czytelników. Nie potrzebujemy się legitymować zaświadczeniami, opatrzonemi w płaczące, stwierdzające tożsamość osoby i faktu. Kto czyni zarzut „gołosłowności“, musi mieć na to dane bardziej podstawowe, niż kwity dzienników. Może Pan doktor zechce się o tej kwestyi i tamtych dzienników przekonać, a otrzyma Pan odpowiednia wyjaśnienie.

Srebrne gody. Dziś, dnia 21 b. m., o godz. 10 rano w kościele św. Krzyża, odbyły się srebrne gody małżonków Franciszka i Zefiry Przychodzkich, na których odśpiewał solo p. Antoni Więckowski modlitwy Faure'a i „Boże Ojcze“. 1671-1

Towarzystwo Wyższych Kursów Handlowych w Warszawie, ul. Smolna 9 tel. 10. 15.

Zapisy na rok szkolny 1909/10 przyjmuje kancelarya W. K. H. codziennie od godziny 11 do 1 po południu. Egzamin powakacyjne rozpoczną się 1 Września, prelekcye zaś 15 Września 1909 r. Na Kurs i specjalny przyjmowani są słuchacze na podstawie ukończenia szkoły średniej filologicznej, handlowej lub realnej, oraz na mocy egzaminu w tym zakresie. Kandydat, nie posiadający świadectw szkoły średniej, przygotowany w zakresie 6 klas realnych lub handlowych, albo też 7-łą filologicznych, mogą być przyjmowani na Kurs wstępny na zasadzie świadectw szkolnych lub odpowiedniego egzaminu. Czesne wynosi: na kursie przygotowawczym — 120 rb rocznie, na kursach specjalnych po 150 rb, płatne z góry w 2 ratach półrocznych. 1043-20

Zakład Freblowski Maryi Zarzyckiej

UL. MIKOŁAJEWSKA № 22.

Kursa dla freblanek (metodyka, hygiena, przyrodoznawstwo, slöjd, rysunki, śpiew, gimnastyka). Zabawy i gimnastyka w ogrodzie. Zapis dzieci i kandydatek na freblanki codziennie. Zajęcia rozpoczną się 1-go września. 1658-6-1

Dostawa do domów. Znakomity środek odżywczy. 1660r. KEFIR. B. Patzer, Łódź, Pasaż-Meyera 5 m. 5. Abonament od 10 butelek po 13 k. za but. Abonament od 100 butelek po 10 k. za but. Dostawa do domów.

SZKOŁA PRYWATNA W. SZULCA, Nawrot No 14. Lekcje rozpoczynają się 20 sierpnia. Zapis chłopców odbywa się codziennie od godz. 9 rano do 6 po poł. 1391-6-2

Szkoła Ogólna Początkowa Janiny Gastmanowej ulica Piotrkowska № 192. Zapisy codziennie od godziny 6-7 wiecz 1642-3-1

8-klasowa SZKOŁA FILOLOGICZNA z klasami: wstępną i podwstępną J. GRACZYKA Piotrkowska 121. Zapisy od godz. 9-2 pp. Egzamin od 24 do 30 sierpnia. — Lekcje dnia 1-go września r. b. 1650-8-1

Szkoła Prywatna i Zakład Froebowski ze slöjdem Lucyi Majeranowskiej w Zgierzu przyjmuje dzieci od lat 3 ch. Lekcje rozpoczynają się d. 23 sierpnia r. b. — Zapis uczenic codziennie od 10 rano do 3 po poł. 1626-4-1

Rutynowany Buchalter chryścijanin, poszukuje prowadzenia ksiąg handlowych, sporządza bilanse, przeprowadza kalkulacje, ma kilka godzin wolnych. Łaskawe oferty w „Rozwoju“ pod „Buchalter“.

DROBNE OGŁOSZENIA.

Ala!Ala!Ala! Meble z kilku pokojów sprzedam tanio: 2 łóżka z materacami, szafki nocne, bielizniarka, toaletka, otomana dywanowa, kredens, 12 krzesół, stół, samowarzik, biurko, szafy do ubrania, parawanik, lampy i różne drobiazgi. Widzewska 73 m. 50. 2986-1

AAA) Biuro pedagogiczno-rekomendacyjne Ludwińskiej (Piotrkowska 92) poleca: nauczycielki, nauczycieli różnej narodowości do lekcji i na posady stałe; freblanki-wychowawczynie, ochronekarki, bony; osoby do towarzystwa, gospodynie, osoby pracujące w handlu. 2956-12-2

Do sprzedania rower, tanio. — Zielona 59, A. Odziemski. Zastać można o godz. 12 i o 7-0j wiecz. 2969-3-2

Dom z piekarnią do sprzedania. Zawadzka № 43, u Retelewskiego. 2947-3-3

Dzierżawy gospodarstwa kilku dziesięciu morgów poszukuję Oferty w Administracji „Rozwoju“ pod dzierżawa. 2938-6-1

Do sprzedania dom drewniany o 4 mieszkańcach, z ogródkiem, blisko rynku w Sieradzu. Wiadomość w Łodzi, ulica Główna № 28, Skorupa. 2976-1

Do sprzedania kredens dębowy, mało używany. Zachodnia 63 m. 12. 2980-3-1

Doświadczony korepetytor przypasabla do wszystkich klas gimnazjum, oraz na świadectwa. Wiadomość Dziewicza 40, m. 1 od g. 7-8. 1545

Francuzka poszukuje lekcy za obiad. Widzewska 42, m. 11, Louvriér. 2939-3-3

Korepetytor potrzebny dla przygotowującej się na maturę. Oferty z warunkami w „Rozwoju“ pod „B. F.“. 2942-6-2

Kupuję i sprzedaję różne handlowe interesy. Gubernatorska № 42 m. 11. 2868-6-6

Kawiatnia do sprzedania. Mikołajowska № 22. 2914-3-3

Korepetytor lub lekcy poszukuje były student politechniki Warszawskiej. Uzdolnienie i praktyka bardzo duże. Wiadomość: Przejazd 38 m. 3, od 11 do 2. 2984-3-1

Mamka ze świeżym pokarmem do domu chrześcijańskiego poszukiwana. Andrzeja 47, m. 5. 2958-1

Osoba, znająca się doskonale na syciu i gospodarstwie wiejskim i miejskim, mająca doskonałe świadectwa, poszukuje posady gospodyni do samodzielniejszego gospodarstwa lub do wyłączenia pani domu. Łaskawe oferty w adm. „Rozwoju“ pod lit. S. M. 2949-3-3

Piekarnia w Pabianicach zaraz do sprzedania. Wiadomość: Pabianice, Nowo-Polna № 21. 2940-3-3

Potrzebna zdolna prasownicza. Wiadomość: Lipowa 89. 2957-3-3

Poszukuje młodsza osoba w średnim wieku gospodyni w szpitalu, w ochronie, lub w jakimś prywatnym miejscu. Warunki niskie. Targowa 37. Radko. 2963-3-2

Pokoje umebowane do wynajęcia z całodzienne utrzymaniem. Kamienna 22. 2889-3-3

Piekarnia z całym urządzeniem do wynajęcia. Częstochowska № 12. 2878-6-4

Probitas, Biuro nauczycielskie Lewinsonowej, Skwerowa 8, poleca wykwalifikowane nauczycielki, bony, wychowawczynie rozmaitych narodowości. 2985-6-1

Potrzebni doświadczeni do kantoru służących. Dziewicza 6. 2880-3-1

Przedziałnia angielska szewcowa poszukuje pomocnika majstra. Flisienne oferty sub „K. K. 5“. 2933-1

Potrzebny chłopiec do Biura Dzienników A. Gębalskiego, Piotrkowska 21. 2975-1

Potrzebni zdolni stolarze meblowi, ulica Młynarska № 28, Szwanowski. 2978-2-1

Potrzebne dwa lub jeden duży pokój z kuchnią albo dla służącego w okolicy ulic Konstantynowskiej, Piotrkowskiej i Zielonej. Oferty składać: ul. Zawadzka 29-7. 2977-2-1

Pies obrony, importowany (Monaclum), do sprzedania. Oferty pod „Boxer“ w „Rozwoju“. 2767-10-8

Synchronizm z gramofonem do śpiewających obrazów tanio sprzedam. Widzewska 90-28, od 3 do 7. 2938-3-3

Szkolne książki używane kupuje księgarnia W. Ciota, Przejazd 14. 2944-3-3

Sklep spożywczy z piwiarnią do sprzedania. Zielona nr. 53. 2713-14-13

Stanczarki, spódniczarki, pod ręczne i uczenie potrzebne. Piotrkowska 93 m. 10. 2960-2-2

Sprzedam piekarnię pierwszorzędą, dobrze prosperującą, agzystującą od lat kilkunastu. Teraz została przyjęta przez gubernialną komisję sanitarną. Warunki przystępne. Wiadomość na miejscu. Tomaszów Rawski, A. Adamski. 2950-2-2

Sklep kolonialno-dystrybucyjny z rzeźnictwem sprzedam. Korzystny dla rzeźnika. Ul. Jasna № 4 w Radogoszczu. 2604-4-4

Szafa duża z powodu zmiany mieszkania jest tanio do sprzedania. Skiernewicka 28-6. 2981-3-1

Słuszarze potrzebni na budowlane roboty, oraz uczeń. Włodowska № 128. 2974-2-1

Tanio, bo w prywatnym mieszkaniu płóciotka i wełny ręczne tkanie, oraz materiały z „I-go Tkackiego Związku Roboczego“, Mikołajowska 9, prawa oficyna. 2987W3C1

Urzędnik pierwszorzędnej instytucji, obciążony gruntownie z prowadzeniem meldunków, poszukuje miejsca rządcego domu lub administratora za mieszkanie o gwarancya powna. Oferty „J. S.“ w „Rozwoju“. 2694-3s-3

Uczeń IV-0j klasy poszukuje jakiegokolwiek zajęcia biurowego. Łaskawe oferty proszę składać w „Rozwoju“ sub T. U. 286-4-3

W magazynie zakopiarskim potrzebne pantenki do haftu ręcznego i do sycia na maszyno. Helena Lipińska, Przejazd № 38 m. 10, poczta. 2971-1

Zakład stolarski ma różne meble do sprzedania. Wiadomość Zachodnia № 13, W. Krowiranda. 2972-3-1

Zagubione dokumenty.

Zagwał kwit od paszportu na imię Maryanny Gałęzka, wydany z fabryki Winklera i Gertnara. 2902-3-2

Zaginęła karta pobytu na imię Antoniego Gajdy, wydana z gminy Chojny, pow. łódzkiego. 2945-3-3

Zaginął paszport na imię Marcjan Mazowity, wydany z gminy Barczów, pow. sieradzkiego. 2943-3-3

Zaginął paszport na imię Franciszka Sufacińskiego, wydany z gminy Radogoszcz, pow. łódzkiego. 2952-3-3

Zaginął kwit od paszportu na imię Ignacego Maida, wydany z fabryki Gampe i Albrecht. 2964-3-2

Zaginął paszport, wydany z m. Pabianice na imię Mateusza Edwarda Salomona. 2962-3-2

Zaginął paszport na imię Bazylega Szala, wydany z m. Kalisza. 2963-3-2

Zaginął kwit od paszportu na imię Olgi Olejnik, wydany z fabryki Gampego i Albrechta. 2982-3-1

Zaginął paszport na imię Tekli Kokorzyckiej, wydany z gminy Brudzew. pow. kolskiego. 2990-3-1

Zaginął kwit od paszportu, wydany z fabryki Allarta na imię Ludwika Bochniaka. 2978-3-1

Zaginęła karta od paszportu na imię Antoniego Lewiego, wydana z fabryki B. Freidenberga. 2979-1

Jutro, w niedzielę, dnia 22 sierpnia 1909 roku
nieodwołalnie ostatni dzień
samogrających obrazów
„Fis-Dis“
III-cia i ostatnia serya.

ODEON

Przejazd 2
róg Piotrkowskiej.

Helenów. w niedzielę, 29 sierpnia r. b. **Helenów.**

Wielkie ćwiczenia gimnastyczne

o nagrodę

urządza Towarzystwo turnerów „Krafft” (Siła) z udziałem
wszystkich Towarzystw turnerów Łodzi i okolicy.

Początek zapasów pojedynczych o godz. 7-ej rano. Początek uroczystości o godzinie 3-ej po południu.

BOGATY PROGRAM: Koncert orkiestry smyczkowej pod dyr. p. Webera, kapeli wojskowej, oraz chóru mandolinistów Tow. muzycznego „Minore”. Ogólne ćwiczenia wszystkich członków czynnych i wychowawców wszystkich uczestniczących Towarzystw. Ćwiczenia swobodne, wykonane przez 600 blisko turnerów. Zapasy siłaczy o nagrody. Wybrane ćwiczenia najlepszych związkowców. Rozdawanie nagród. Dokoła stawu grupy marmurowe i piramidy będą oświetlone ogniem bengalskim.

Wieczorem zabawa taneczna w sali.

Wejście 45 kop. Uczniowie i dzieci 20 kop.

Warszawska Szkoła kroju i szycia
APOLONII KOPYDŁOWSKIEJ

dyplomowanej uczeniwy paryskiej akademii kroju. Wydaje patenty z prawami zakładania pracowni i szkół. Nauka gruntowna, uczeniec nabierają gustu. Przy pracowni kurs wieczorny po cenach zniżonych. Zapis codziennie. Sprzedaż form papierowych. Zurnale i manekiny.

Piotrkowska Uwaga: № 115. 1638-3

Szkoła Prywatna 2-klasowa Męska
HENRYKA WOLFA (dawniej K. Goetzona)

przy ul. Mikołajewskiej № 62 (1-e piętro, front).

Rok szkolny rozpoczyna się d. 20 sierpnia. Zapis nowych kandydatów odbywa się codziennie od godz. 9-1 i od 5-7. Szkoła przyjmuje chłopców w wieku od lat 6.

Specjalność szkoły: przysposabianie kandydatów, nawet mniej uzdolnionych i słabych, do wszystkich średnich zakładów naukowych rządowych i prywatnych.

1662-3-1

№ 4719. **Obwieszczenie.**

DYREKCYA

Towarzystwa Kredytowego miasta Łodzi

W zastosowaniu się do § 22 Ustawy, podaje do powszechnej wiadomości, iż zażądane zostały pożyczki na nieruchomości:

- 1) pod № 48B przy ulicy Zawadzkiej, przez Abrama Lajba Dudaka, dodatkowa rb. 25,000;
- 2) pod № 1191 przy ulicy Targowej, przez Kamilę Łukomską, odnowiona z konwersją rb. 15,000 i dodatkowa z przeszacowania rb. 5,000;
- 3) pod № 914a przy ulicy Senatorskiej, przez Pawła i Emmę małżonków Szmoller, pierwotna rb. 10,000;
- 4) pod № 1113a przy ulicy Składowej, przez Natana i Rajzlę małżonków Baharier, odnowiona z konwersją rubli 5,000 i dodatkowe 5,800;
- 5) pod № 812n.a. przy ulicy św. Andrzeja, przez Jan-ka Rozesa, odnowiona z konwersją rb. 23,400 i dodatkowe rb. 9,500;
- 6) pod № 7 (lewa połowa) przy ulicy Wolborskiej, przez Lucyę Wysocką, pierwotna rb. 1,500.

Wszelkie zarzuty przeciwko udzieleniu zażądanych pożyczek stowarzyszeni zechcą przedstawić Dyrekcyi w przeciągu dni 14 od daty wydrukowania niniejszego obwieszczenia.

Łódź, dnia 8/21 sierpnia 1909 r. 1670-1

Zarząd Stow. Rob. Chrz. w Łodzi
zawiadamia, że dnia 22 sierpnia, t. j. jutro, odbędzie się w parku miejskim „Źródlika” 1668

ZABAWA
z programem urozmaiconym
NA RZECZ

budowy Domu Ludowego.

Upraszamy członków wszystkich 3-ech kół o jaknajliczniejsze przybycie.
Zarząd Główny.

Dla przemysłu włókiennego, dystal. smołowej, terpentynowego, krochmalnianego i chemicznego.

Urządzenie fabryki amoniaku i sody w Szczakowie pod Krakowem, stacya kolei żelaznej — jest do sprzedania. Składa się ono z maszyn parowych, kotłów parowych, rezerwoarów, montejasów, mieszadeł, wind, transporterów, pomp parowych i transmisyjnych, vacuum pomp parowych, pras filtrowych, wyprawaczy, windy wieżowej, urządzeń kompletnej odlewni, urządzeń z piecami kapelowymi, płyt z ramami z żelaza lanego i kutego i kolumnami z żelaza lanego, przecznice, dźwigni, wagonów kolejowych normalnych, tarcz obrotowych i t. p. w bogatym wyborze.

Ponieważ pomieszczenie musi być jaknajspieszniej opróżnione, więc przedmioty te i pojedynczo są oddawane po cenie swej wartości i każdemu reflektantowi jest do zalecania, żeby obejrzał urządzenie na miejscu, gdzie też i bliższych wiadomości może zasięgnąć.

Adres: Emil Abeles, Ammoniak-Sodafabrik Szczakowa, Gallzien oder Zentralbureau Emil Abeles, Budapest, V., Váci-út 14. Telegramme: Barsel, Budapest. 1655-1-1

7-klasowa Żeńska Szkoła Polska
Z. Pełkowskiej

w Łodzi, ul. Wólczańska № 43,
zawiadamia, że **7-ma klasa otwarta.**
Egzaminy wstępne i poprawkowe rozpoczną się 1 września, lekcyje — 3 września. 1656-6-1

Do sprzedania
bryczka
w rodzaju amerykańska, na oliwne osie. Widzewska 28, stróż wskaże.

EGZYSTUJĄCA OD LAT 17 W ŁODZI
Pracownia haftów
i ZNACZENIA BIELIZNY
D. Mazurkiewiczowej
Przejazd 12 m. 14,
w podwórzu, w oficynie II piętro
przyjmuje wszelkie roboty
w zakresie haftu wchodzące,
wykonywa takowe starannie,
na czas oznaczony, po
możliwie niskich cenach.
Przyjmuje się uczennice.

Ulica PRZEJAZD Nr 12.

Meble

różne własnej roboty są do sprzedania u stolarza, ul. św. Jakóba № 13. 1657-6-1

Pracownia Gorsetów
dawniej Mikołajewska 58
NATALII KĘDZIERSKIEJ
przyjmuje obstalunki i reperacje.
1575 Piotrkowska 115 m. 6.

Poszukiwana jest osoba z patentem domowej nauczycielki do **polskiego i arytmetyki.**
Wiadomość Mikołajewska № 22, pensya, od 12 do 3 pop., oprócz świąt. 1663-3-1

ODCISKI NISZCZYLI KORZENIEM
MOZOLI 35%
REINHERZ
WYSTYŻEĆ SIĘ NASTĘP. SPRAWA W SZERZDZIE
FABRYKA W PETERSBURGU Czerwikowa 21

1159-50-21

Zaginął weksel na rb. 500, z wystawienia Piotra Klucka na zlecenie Jana Przybyła z żyrem Józefa Klucka, płatny 1 lipca 1908 roku; na conto sumy było zapłacone 300 rubli i odpisane na odwrotnej str. wekslu. Ostrzeżenie przed nabyciem. 1661-1

Przyjmuje nadrabianie
pończoch.
MIKOŁAJEWSKA 59 m. 56
2-gie piętro.

Do sprzedania lando, dwie karzki, para angielskich chomąt z białym okuciem i cztery koła na żelazach, zdadne do wolanciku lub powoziku, wszystko w dobrym stanie. Sprzedam także wierzchowca: ogier elektryczny, spokojny i bardzo dobrze ujeżdżony. Ceny przystępne. Piotrkowska № 119 w remizie. 1648

Mieszkanie frontowe, na wysokim parterze, odnowione, złożone z 4-ch pokoi, kuchni, z wszelkimi wygodami w principlem miejscu miasta, w domu spokojnym do wynajęcia za miesięcznym wynagrodzeniem 1200 rubli w gotówce i Cegielni 1623-3-3

ano 11 wiecz.
elektro-bioskopu
młodzież 15 k.
dorostych — płaca dodatkowa
— Szczegóły w ogłoszeniach. 1641

Specjalista chorób skórnych wenerycznych i niemocy płciowej
Dr. St. LEWKOWICZ
Zachodnia 33 (obok Lombar. akc.)
Przyjmuje od 9—1 i od 6—8, dla pań od 5—6. W niedziele tylko od 9—3 po poł. 114r
Badanie krwi przy syphilisie.

Specjalista chorób skórnych, włosów, wenerycznych i dróg moczowych
Przyjmuje codziennie od 8—1 w południe i od 4—8 wieczorem; w niedziele i święta od 9—2 w poł.

Dla pań osobna poczekalnia.
Dr. B. Rejt,
ulica Średnia № 5.
149r

Dr. Br. CHYLEWSKI
Bałuty, — Zawadzka № 22 (teatr „Flora“)
Akuszerya, choroby wewnętrzne i dzieci.
Przyjmuje od 8—10 rano i od 5—7 wieczorem 1585—3—2

Dr. Józef Michalski
OKULISTA
przeprowadził się na ul. Piotrkowską № 88, II piętro.
Godziny przyjęć: od 9—10 rano i od 4—7 po poł. 1392

Dr. L. KLACZKIN
Konstantynowska 11.
Syphilis, skórne, wener., choroby dróg moczowych.
Przyjm. od 8—1 rano i od 5—8 w., dla dam od 4—5. W niedziele i święta tylko do 1 rano 746r

Dr. S. KANTOR
Choroby skórne, weneryczne, moczopłciowe i włosów.
Krótka № 4.
Przyjmuje od 8—2 r. i od 6—9 wiecz., panie od 5—6. 1816

Dr. L. PRYBULSKI
CHOROBY WŁOSÓW, SKORNE, WENERYCZNE I MOCZOPŁCIOWE.
Przyjmuje od godz. 8—1 r. i od 6—3 w., panie od 5—6 po poł., w niedziele od 9—1 rano i od 3—6 po poł. 1420—7—
Ul. Południowa № 2.

Dr. Ignatiew
Specjalista chorób uszu, nosa i gardła
ulica Konstantynowska № 11 m. 5.
Przyjmuje w soboty wiecz. od 6—8, a w niedziele od g. 10—1 rano. 1054r

Dr. S. SZMITKIND
Średnia № 2.
Choroby skórne, weneryczne i moczopłciowe.
Leczenie elektrycznością i masażem
Przyjmuje od g. 8—11 rano. od 5—8½, wiecz. 469-r

Dr. Schoenaich
powrócił. 1525 5 3

Dr. E. Sonnenberg
Choroby skóry, dróg moczowych i weneryczne
CEGIELNIA
Od g. 11—1 i 4—5

Dr. med. J. Leyberg
po wieloletnich studiach i praktyce w klinikach Wiedeńskich, osiadł w m. Łodzi, Krótka № 5.
Choroby weneryczne, moczopłciowe, skóry i włosów.
Panowie: 8—11 r., 5—8 pp.; panie 3½—4½; niedziele 9—1. 1389r

Dr. Stanisł. Piekarski
przeprowadził się na ul. PIOTRKOWSKĄ № 115
choroby weneryczne i skórne
przyj. od 9—10 r. i od 5—7 w

Dr. I. Silberstrom
Ul. Promenada 13 róg Benedykta
Chor. weneryczne i moczopłciowe, skóry i włosów. Radykalne usuwanie zbytecznych włosów.
Przyjmuje od 9—1 rano, od 4—6 i pół wiecz., panie od 4—5, w niedziele i święta do godz. 11 rano. 241

Dr. Zofja Garlicka
mieszka obecnie Nawrot 1 (Piotrkowska 126) Telefon 10.14.
Chor. kobiece, Akuszerya
9—10 rano, 4—6 po poł. 1997r

Dr. FRANCISZEK KOZIOLKIEWICZ
Piotrkowska 103
Choroby wewnętrzne, dzieci i kobiece. Przyjmuje od 8—11 r. od 2½—4 pp. i od 7½—9 w. 1426r

Dr. Stanisław JUSTMAN
SPECYALISTA CHORÓB WEWNĘTRZNYCH I NERWOWYCH
Zawadzka 17 II
powrócił! Przyjmuje od 8—11 rano i od 4—7 po poł. 1562 3 3

Lekarz szpitala Anny Maryi
Dr. Wacław Jasiński
CHOROBY DZIECI
przerowadził się na ul. Piotrkowską № 108, II piętro.
Przyjmuje do 10 i od 4—6 pp. 1426-14-14

Dr. A. GROGLIK
Choroby skóry i włosów (radykalne usuwanie zbytecznych włosów za pomocą elektrolizy), weneryczne i dróg moczowych Zielona 5.
Przyjmuje codziennie od 8½—11½ rano, 6—8 wiecz., panie 5—6 pp. W niedziele i święta od godz. 9 do 1 po południu. 1568-d

Dr. Wacław Bernard
przeprowadził się na ulicę BENEDYKTA № 9.
Choroby skórne, weneryczne i moczopłciowe.
(8½—12 r. i 5—7½, pp., panie od 4—5) 1761-r

Pierwsza Chrześcijańska
Lecznica chorób zębów i Jamy ustnej
teraz: ulica Piotrkowska 133. 1526r

Lekarz-Dentysta
DĄBROWSKI
mieszka: Piotrkowska 97. 1336r—

Dr. med. Z. Golec
chor. skórne i wenerycz.
PIOTRKOWSKA 86 m. 6. 799r

KLINIKA PRYWATNA

Podleśna Nr. 15.

Oddział hydropatyczny i fizykalno-leczniczy.

Kąpiele elektro-sświetlane i lokalne leczenie skoncentrowaniem żarowem i łukowem światłem elektrycznym (promienie fioletowe i różowe). — Kąpiele hydro-elektryczne: galwaniczne, faryadyczne, i sinusoidalne — Franklinizacja — Masaż ręczny i elektryczno-wibracyjny. — Gimnastyka lecznicza. — Kuracja hydropatyczna. — Kąpiele mineralne: stalowe, parowe i kwasowęgłowe. WSKAZANE: Artretyzm. — Reumatyzm. — Otyłość—chroniczna obstypacja. — Choroby serca i nerek. — Choroby nerwowe: Ischias. — Neuralgie. — Porażenia. — Niemoc płciowa i choroby kobiece. Kuracja odbywa się jedynie na zlecenie lekarza i pod specjalnym kierownictwem. 236

Dr. Henryk GOLDBERG
CHIRURG

Ordynator Szp. Św. Aleksandra.
Przyjmuje od 2—4 pop. i 7—8 wiecz. 1346r
Rozwadowska 4, III piętro.

Dr. Jelnicki
ul. Andrzejka 7.

Choroby skórne, weneryczne i moczopłciowe.
Godziny przyjęć: panowie od g. 8—11 r. i 5—8 po poł., panie 4—5 po poł.: w niedziele i święta 9—12 r. 1463r

Dr. D. Helman
POWRÓCIŁ.
Specjalista chorób uszu, nosa, krtani i gardła.
Przyjmuje od godz. 10—12 r. i od 5—7 w. MIKOŁAJEWSKA 4, obok Dzielnej. 762

Dr. H. Szumacher
choroby weneryczne i skórne
Nawrot 2.
Przyjmuje od 8—10½, i od 6—8 po poł., panie od 5—6. W niedziele i święta od 8—1 r. 637r

Dr. DONCHIN
przeprowadził się na ul. ZIEŁONĄ № 11. 1511¹⁰.

Dr. Jan Pieniążek
przeprowadził się na Piotrkowską № 120. 1350—d—

Dr. M. Papierny
Akuszerya i choroby kobiece, b. ordynator warsz. kliniki akusz. Przyjmuje do 10 r. i od 4½—6½ po poł. Południowa 23. 485d

Dr. med. S. BARTOSZEWICZ
Analizy lekarskie w celach dagnostycznych
Piotrkowska № 86, m. 5.
Przyjmuje się też przez aptekę W. B. Głuchowskiego. 1411

Dr. Leon GROSSMAN
powrócił.
Chor. wewnętrzne i nerwowe od 9—11 rano i od 4—6 po poł. DZIELNA № 7. 1600 3

Dr. Edward Mittelstaedt
mieszka obecnie MIKOŁAJEWSKA № 87
przyj. od 8—9½, r. i od 5—6½, pp
Choroby wewnętrzne i nerwowe. 1429—r

Dr. Feliks Skusiewicz
Choroby skórne i weneryczne
Andrzejka 13.
Przyjmuje od 4—8 wieczorem. W niedziele i święta od g. 10—1 po poł. 507—d

LECZNICA PRYWATNA

Piotrkowska 251 — Telefonu № 11-78.

Przyjmuje na stałe pomieszczenie chorych, dotkniętych cierpieniami wewnętrznymi, nerwowymi, chirurgicznymi i kobiecymi. Cesa pokoju od rb. 250 do 5 rb. dziennie. — Felezer stały na miejscu.
W lecznicy ordynują: Dr. Goldblum — w chorobach wewnętrznych i nerwowych; D rzy Goldmann i Krusche w chorobach chirurgicznych; D rzy Druebin, Ksawery Jasiński i Kaufman w chorobach kobiecych. 714—21—22

Niema lepszego nad
WODE KOLONSKĄ
„DLA ZNAWCÓW”

1426—10—22

DR. B. LOWENSTEIN
FOSMOZA
NAJLEPSZA
MĄCZKA ODŻYWIWA

Dr. Bronisł. Handelsman
Ordynator szp. S-go Aleksandra
powrócił i przyjmuje dotkniętych chorobami żołądka i kiszki codziennie od godziny 8—9½ rano i od 3—5 po poł. PRZEJAZD № 6 1603 3

Laboratorium
chemiczno-bakteryologiczne
Magistra
N. SCHATZA
ŁÓDŹ, PIOTRKOWSKA № 50
1) Wazelkie analizy lekarskie: moczu, krwi, płwociny, kału, wydzielin ropnych, tryperowych nitok i t. d.
2) Analizy chemiczno-techniczne: wody, smarów, mydeł, olejów, środków apreturanych i t. d. 1046r:20

Migreno - Nervosin
natęmiast usuwa ból głowy i migrenę. Bezwarunkowo pewny i nieszkodliwy roślinny środek. Zadać w aptekach i skl. aptecz. tylko oryginalnych proszków po 10 k. szt. — Pudełko 120 k. Główn. skl. Tow. Akc. L. Spiess i Syn 615r:100

Z powodu starości jest do sprzedania

DOM
na dogodnych warunkach.
Zgierz, ulica Łęczycka № 367.
Zasadzki 1595—3—3

SZKOŁA PRYWATNA OGÓLNA
Jadwigi Modrygajko
Średnia № 22.
Zapis dzieci codziennie od 9 rano do 1 po poł. (oprócz świąt).
Lekcje 1-go września. 1647 9 1

Dla dzieci, matek, rekonwalescentów, osób nerwowych i starców. FOSMOZA zapewnia prawidłowy rozwój krwi, kości i mięśni. Niezbędny pokarm dla dzieci w okresie ząbkowania i rosnięcia.
Liczne opinie Pp. Lekarzy i Ordynatorów szpitali dołączają się do każdego pudełka. Dostać można w aptekach i składach aptecznych. Cena pudełka 1 rb. 964 17 8

ZŁOTYM MEDALEM
nagrodzone w 1908 r.
ANTIPIEGOWY I UDELIKATNIĄCY KOSMETYK
„Creme Psyche”
PIĘKNOŚĆ.
nadaje twarzy
1) Usuwa radykalnie: Piegi, Płamy, Pryszcze.
2) UDELIKATNIA i nadaje aksamitną miękkość i ośniewającą białość cery.

Spóśób rozozranie „CREME PSYCHE” w kierunku strzałek
Wyna- **A. CHAREMZY** Apteka lezku i Laboratoryum Chemiczno-Farmaceutyczne w Łodzi, ul. Średnia № 10
Zadać wszędzie.
Gł. skląd: Spies, Piotrkowska 107.
Dozwolony przez Urząd Lekarski za № 1511. Stoik 50 kop
Laboratoryum i Pracownia Środków Wyjaławionych paleca:
WODE „PSYCHE”
na włosy — zabezpiecza od wyluslenia, niszczy łupież — flak. 75 kop.
WODE „MLUDOSI”
przywraca siwym włosom naturalny kolor — flak. 75 kop. —
„ANTIPOT”
środek przeciw poceniu nóg, pudełko 25 kop. —
„NOGOCHRON”
plaster na odciski — pud. 30 k.
Płyny wyjaławione w ampułkach. 1451—10—7

SZKOŁA PRZYGOTOWAWCZA KOEDUKACYJNA JADWIGI ZAWADZKIEJ (Piotrkowska 103) przyjmuje dzieci od lat 6 i przysposabia do średnich zakładów naukowych, zwracając szczególną uwagę na stronę wychowawczą i pogłębienie w nauce.

Obok jęz. polskiego, rosyjskiego, niemieckiego i arytmetyki, podaje z najbliższego otoczenia dziecka, program szkoły obejmuje: rysunki, śpiew, słody i zabawy pedagogiczne; na żądanie rodziców — konwersacja w języku francuskim lub niemieckim.

Szkoła posiada najnowsze pomoce naukowe. Ilość dzieci ograniczona, co umożliwi staranną i troskliwą opiekę. — Zapis od dn. 20 b. m., w godz. od 11—2 i od 4 do 6-ej.

1548-9-4 Kierownik szkoły **W. ZAWADZKI**.

Zarząd 4-klasowej Szkoły Handlowej Łódzkiego Towarzystwa Szerzenia Wiedzy Handlowej (Długa 45) zawiadamia, że egzaminy wstępne i poprawkowe rozpoczną się 25 sierpnia, lekcye zaś — 1 września.

Podania przyjmuje kancelarja Szkoły codziennie od 10-ej do 1-ej. 1630-2-2

Hajwyższe nagrody na wystawach w Ciechocinku, Lublinie i Warszawie.

Woda mineralna naturalna BORZOM „VICHY KAUKASKIE”

Do nabycia we wszystkich aptekach i składach aptecznych. — SKŁAD GŁÓWNY: **A. Lipiński** w Łodzi, ul. Nowomiejska № 1 1550'6 2

Zarząd Pabianickich 7-mio klasowych męskiej i żeńskiej Szkół Handlowych niniejszem zawiadamia, że egzaminy wstępne po wakacjach do wszystkich klas odbywać się będą w d. 26, 27 i 28-ym sierpnia r. b. Lekcye rozpoczną się dnia 30-go sierpnia.

Podania na imię Dyrektora przyjmuje kancelarja szkół. 1528-7-5

Smaczne i zdrowe Pieczywo jest tylko w piekarni **R. TREKLER**, ul. Cegielniana № 67.

Chleb na sposób moskiewski wyrabiany przez specjalistów fachowych. Czystość i higiena wypieku gwarantowana.

Filie: Piotrkowska 116, Orla 8 i Przejazd 50. 1558-100'4

NA NADCHODZĄCY SEZON w wiele pięknych nowości różnych artykułów w wielkim wyborze zaopatrzony magazyn **Józefa Herzenberga i S-ka** 11. PIOTRKOWSKA 11. w pałacu Scheiblera. 1538d3

!!Najlepszy węgiel krajowy!! dla fabryk i użytku domowego szczególnie: **Rudolf** kostkę I i kostkę II najodpowiedniejszy do robienia zapasów zimowych **POLECAJĄ:** **A. O. Teschich & Co.,** Łódź, ul. Widzewska № 62. 1569-d-5

Zagubione! trzy świadectwa zaliczeniowe za №№ 71527, 72248 i 73289 na sumy 80 rb. 75 kop., 116 rb. 8 k i 98 rb. 12 k z przesyłką: Łódź Fabryczna—Trytuza № 152599. Łódź—Fabr.—Nowgorod—Siewiersk № 439305 i Łódź—Fabr.—Klincey № 480329. Wyżej wymienione świadectwa wydane mi zostały przez ekspedycję Drogi Żel. Fabr. Łódzkiej i takowe należy uważać za bezwartościowe. **P. Cwiling.** 1636-3-2

PIELĘGUJ CIE **WŁOSY** **WŁOSY**

Do nabycia u: **M. Lisieckiej**, Piotrkowska 50, **J. Kłosowskiego**, Piotrkowska 88, **St. Majewskiego**, róg Piotrkowskiej i Nawrot i we wszystkich skład. aptecz. i aptekach. 783-20-15

ZAKŁAD GARDEROBY MĘSKIEJ JULIANA KOZŁOWSKIEGO przeniesiony został z Nowego Rynku № 2, na róg Pasaż-Mayera i Mikołajewskiej, do domu zajmowanego dawniej przez pocztę. 1346

PASTA DOBUWIA

jest najlepszym środkiem do czyszczenia i konserwowania obuwia. — Dostać można we wszystkich większych handlach. Do każdego pudełka dodaje się gratis nacięraczkę filcową.

1405-25-9

7-kl. Zakład naukowy żeński J. ZBIJEWSKIEJ ul. Długa № 10 przyjmuje zapis uczenie od dnia 28 sierpnia. Lekcye rozpoczną się 1-go września. 1610-10 1

Dom murowany dwupiętrowy, dwa duże sklepy, w Pabianicach do sprzedania. Wiadomość w Administracji „Rozwoju”. 1634-3-2

W VII-klasowym Zakładzie Naukowym żeńsk. JULII BERG zapis uczenie od 20 sierpnia codziennie od 9—3. Egzaminy wstępne 1 i 2 września. Kurs nauk rozpocznie się 3 września. **Wólczańska № 139.** 1111-16-6

ZAKŁAD KRAWIECKI Władysława Łapienisia przeniesiony został od lipca na ul. 424r22 **Mikołajewską № 39.**

W IV-klasowej Szkole Filologicznej J. Radwańskiego w Łodzi, Cegielniana 11, 1551 9-6 egzaminy wstępne i poprawkowe zaczną się 23 sierpnia. — lekcye 1 września. Do podań dołączać należy matrykę urodzenia i świadectwo szczepienia ospy. Kancelarja szkoły otwarta codziennie.

Księgarnia Stanisława Olczaka, Mikołajewska 20 Poleca na rozpoczynający się rok szkolny: **KSIĄŻKI szkolne, KAJETY i wszelkie MATERIAŁY PIŚMIENNE.** Wielki wybór pocztówek i reprodukcje malarstwa polskiego. 1580

KAZIMIERZ OSSOWSKI Inżynier i obrońca patentowy. Biura patentowe. **PETERSBURG—Wozniesiensk. Prospekt 20. BERLIN—Potsdamerstr. № 3.** 123226-8

Fabryka Garbarska w Warszawie, w śródmieściu ze specjalnem urządzeniem na skóry cielęce chromowe, poszukuje **wspólnika z kapitałem, bądź mabywcę.** Wiadomość w biurze ekspedycyjnem: **M. Trzcieniecki i S ka, Warszawa, Nowojasna 8.** 1635-14-2

7-klasowy Zakład Naukowy żeński JULII JEZIERSKIEJ ul. Kamienna № 10. Zapis uczenie codziennie od g. 11 do 3-ej. — Egzaminy wstępne i powakacyjne d. 1, 2 i 3 go września. Lekcye rozpoczną się d. 4-go września. 1537-3-3

4-klasowa Szkoła Handlowa żeńska ZAWADZKA № 9. Zapis uczenie rozpoczyna się 26 sierpnia. Egzaminy wstępne i poprawkowe 28, 30 i 31 sierpnia. Lekcye — 1-go września. **C. Waszczyńska.** 1624-6-2

MIĘDZYKARODOWE TRANSPORTOWANIE MEBLI **M. LENTZ, Widzewska 77.** Przeprowadzki w mieście i do wszystkich miejscowości w świecie bez przeładowania. **Opakowanie i przechowywanie mebli.** Dostawa i odstawa towarów. Dostawa węgla i drzewa rozpałowego. Przewożenie kas ogniotrwałych. 44r26

ZAKŁAD NAUKOWY M. ZARZYCKIEJ na ul. MIKOŁAJEWSKIEJ 22 został przekształcony na **7-klas. Zakład Naukowy żeński z klasami wstępnymi.** Zapis uczenie i egzaminy wstępne od 16-go sierpnia. Lekcye rozpoczną się 23 sierpnia. Przełożone: **Marya Zarzycka i Zofia Piaskowska.** 1517-6-6

Wielkie Muzeum Panopticum z oddziałem naukowo-anatomicznym **№ 7. PROMENADA № 7.** otwarte codziennie od 10 rano 11 wiecz. Bilet wejścia z prawem obejrzenia elektro-bioskopu 25 kop., dzieci do lat 10 i ucząca młodzież 15 k. Oddział anatomiczny tylko dla dorosłych — płać dodatkowa 15 kop. Dla dam wyłącznie w pł. — Szczegóły w ańszach. 1641

Bracia PFEIFFER w Łodzi, Nawrot 13

Hurtowy i Detaliczny Skład
**towarów wełnianych, bawełnianych
 i wyrobów płóciennych**

oraz wyłączna sprzedaż wyrobów:

I-go Tkackiego Związku Roboczego w Łodzi;
 Tkalni Udziałowej pod firmą Oskara Gerlicz w Zgierzu;
 Tkalni Udziałowej „T. Lewandowski i S-ka“ w Zgierzu

Ceny fabryczne.

Ceny fabryczne.

1622-4-3

Bardzo tanio są do sprzedania

Lawki szkolne nowe podwójne

w fabryce wyrobów drzewnych, Miłsza 17.

1606 6 3

Instytut języków nowożytnych
 D-ra KUMMERA

Południowa 3. • Łódź • Piotrkowska 16.

Zatwierdzone przez Ministerium Oświaty
 kursy języków:

rosyjskiego, polskiego, niemieckiego,
 francuskiego i angielskiego
 rozpoczynają się dnia 5-go sierpnia r. b.
 na warunkach dogodnych.

Nauczyciele odpowiednich narodowości

Premiowana metoda.

Instytut otwarty w ciągu całego roku.

Zgłoszenia przyjmuje kancelarya codziennie
 od 9-1 przed poł. i od 3-10 wiecz.

Po ukończeniu kursów wydawane są świadectwa.

Cel — praktyczne nauczanie języków.

Dyrekcya instytutu języków nowożytnych

D-ra KUMMERA. 1463-8-7

DOM w Zdunskiej Woli do
 sprzedania blisko rynku
 frontowy, parter muro-
 wany, z mурowaną i drownianą
 oficyną, ogrodem i dużym placem
 pod budowę; całość 40×140 łokci
 za rb. 10.000. Wiadomość w Ło-
 dzi, Nawrot 56, w sklepie galan-
 teryjnym 1649-3-2

Dom frontowy

z oficyną i ogrodem oraz szopa
 z powodu objęcia interesu zaraz
 jest do sprzedania za rb. 3000.
 Ul. Wspólna i Długa № 123.
 Wiadomość u właściciela: Rado-
 goszcz—Łódź. 1633-3-2

Pstrągi

2-3 sztuk na funt sprzedaje Dom.
 Porszewice. Zamówienia bezpo-
 średnio lub u Bruno Gehliga —
 telefon 1194. 1640-3-2

Ernst Chr. Mix
 Gdańska № 6. Królewiec Pr. 41.
 Istnieje od r. 1828.

Zyro-conto Banku Państwa.

Import Zboża

Przyjmuje także na siebie ko-
 misową sprzedaż wszelkiego ro-
 dzaju zboża i nasion. 1591-2-2

Administracyę domu

przyjmie solidny młody kupiec.
 Na żądanie może złożyć poważną
 gwarancję, ewentualnie kaucyę
 Łaskawe oferty w „Rozwoju“ sub
 „Solidny“ 1392-9-6

**SZKOŁA KROJU
 i SZYCIA
 A. SZNAJDER**

ŁODZ, ANDRZEJA № 1.
 Fasony, Żurnale i Manekiny.
 85r

Magazyn OBUWIA

Ant. PRUSKIEGO
 poleca obuwie dam-
 skie, męskie i dzie-
 cienne, znane ze swej
 dobroci i trwałości;
 przyjmuje wszelkie
 obstarunki i repara-
 cye. **Ceny niskie.**
 Warsztat przy sklepie — Łódź
PIOTRKOWSKA 118. 1504d-6

7-klasowa Szkoła Handlowa
Lucyny Siennickiej

PIOTRKOWSKA № 154.

Zapisy codziennie do VI kl. włącznie, od 10 ej do 3-jej. Egza-
 miny dla nowowstępujących 1-go i 2-go września. Lokayo 3 go.
 1643-12-2

MLECZARNIA

Dóbr „PAPROTNIĄ I WALEWICZ“

Przejazd Nr. 52 wprost Juliusza

i filia przy ulicy Piotrkowskiej Nr 141 — polecają:

Mleko higieniczne, 2 razy w wyborowych
 dziennie świeże. — **Masło** gatunkach. —
 Sprzedaż hurtowa i detaliczna

Prócz własnego masła, posiada pierwszorzędnych
 marek, jako to: Sochaczewskie, Świętokrzyskie,
 Opatowskie, „Łagów“ i inne. 1593-7-4

**Rada Opiekuńcza Wieczornych Kursów Handlo-
 wych przy Stowarzyszeniu Wzajemnej Pomocy
 Pracowników Handlowych m. Łodzi (Długa 45)**
 zawiadamia, że wykłady na kursach wieczornych rozpoczną
 się 1-go września r. b. Zapisy przyjmuje Kancelarya Kur-
 sów codziennie od godz. 7 do 10 wieczorem. 1629-2-2

SZKOŁA TECHNICZNA 1211

Wł. Piotrowskiego

z wydziałami: mechanicznym, chemicznym i budowlanym,
 kursami młynarstwa i oddziałem przygotowawczym.
 Egzaminu wstępne do klas przygotowawczych 6-go września,
 początek lekcyj 11-go września.
 Egzaminu do klas specjalnych 13-go września
 początek lekcyj 18-go września.
 Warszawa, Marszałkowska 65—Piękna 38. Telef. 11-87.

7-KLASOWY ZAKŁAD NAUKOWY
 z klasami wstępnymi

Stanisławy RAJSKIEJ
 Dzielna II.

Zapis uczenie od 25-go sierpnia, między g. 11-a a 5-a. Egza-
 miny wstępne i poprawkowe do klasy przygotowawczej, I, II i III
 31-go sierpnia, do klasy IV, V i VI-jej 1-go września.
 Lokayo 2-go września. 1639-d-2

Pasta „CAMELIA“

USUWA Piegę, Pryszczę, Wągrę, Opaleniznę.

Składy: Warszawa: L. Spiess i Syn i H. Welt.

Łódź: L. Spiess i Syn i A. Lipiński.

Żądać wszędzie.

589-r32